

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Současná nezaměstnanost v ČR, příčiny a důsledky

**Current unemployment in the Czech Republic, causes
and consequences**

Petra Kroupová

Plzeň 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Nezaměstnanost v ČR, příčiny a důsledky“

Vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v přiložené bibliografii.

Plzeň dne 20. 8. 2021

v. r. Petra Kroupová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Čestmíru Jarému za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

Obsah

Úvod	6
1. Teoretický úvod do problematiky nezaměstnanosti	8
1.1. Trh práce.....	8
1.1.1 Rovnováha na trhu práce.....	8
1.2 Nezaměstnanost.....	9
1.2.1 Příčiny nezaměstnanosti a její formy	10
1.3 Rizikové skupiny na trhu práce	13
1.3.1 Absolventi	13
1.3.2 Ženy s malými dětmi.....	13
1.3.3 Zdravotně postižení obyvatelé	14
1.3.4 Starší lidé nad 50 let.....	14
1.3.5 Nekvalifikovaní lidé.....	14
1.3.6 Romové a imigranti.....	14
1.4 Politika zaměstnanosti České republiky	15
1.4.1 Dávky státní sociální podpory.....	15
1.4.2 Aktivní politika zaměstnanosti.....	16
1.4.3 Program Antivirus	16
1.4.4 Mimořádná okamžitá pomoc.....	17
2. Sociální důsledky nezaměstnanosti	18
2.1. Maslowova teorie potřeb	18
2.2 Dopady na životní úroveň.....	20
2.3 Vliv na rodinu.....	20
2.4 Vliv na strukturaci času	20
2.5 Vliv na zdraví	21
3 Vliv nezaměstnanosti na psychické zdraví jedince	22

3.1	Duševní onemocnění.....	22
3.1.1	Druhy duševního onemocnění	23
3.2.	Somatická onemocnění	24
4	Historie, vývoj nezaměstnanosti v České republice.....	25
4.1	Nezaměstnanost po roce 1989.....	25
4.2	Nezaměstnanost po vstupu ČR do Evropské unie.....	26
4.3	Hospodářská krize 2008	27
4.4	Nezaměstnanost v době Pandemie koronaviru	28
5	Zpracování dotazníkového šetření a rozhovorů	31
5.1	Interpretace výsledků dotazníkového šetření	33
5.2	Interpretace výsledků rozhovorů.....	43
5.3	Potvrzení či vyvrácení výzkumných předpokladů	46
5.4	Shrnutí.....	51
	Závěr	52
	Seznam obrázků.....	55
	Seznam tabulek	56
	Seznam grafů.....	57
	Použitá literatura	58
	Seznam příloh.....	60
	Přílohy.....	61
	Abstrakt	69
	Abstract.....	70

Úvod

Problematiku nezaměstnanosti jsem si zvolila z toho důvodu, že je to jeden z největších problémů lidstva. Týká se celého světa a můžeme na ni narazit všude – prakticky ve všech státech světa. Zařadila se tak do běžného života lidí a může postihnout každého z nás.

Naše společnost problematiku nezaměstnanosti neznala až do roku 1989, protože před tímto rokem, se nezaměstnanost brala jako trestní čin „příživnictví“. Opravdovým problémem je nezaměstnanost až v současné době, protože po roce 1989 se nezaměstnanost pohybovala okolo své přirozené míry. Byly to právě strukturální změny v ekonomice, které odstartovaly rostoucí míru nezaměstnanosti v České republice.

Cíl práce

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, které problémy nezaměstnanost způsobuje a jaký vliv má ztráta zaměstnání na psychiku jedince.

Byly stanoveny tyto cíle:

- Zpracovat teoretický úvod do problematiky
- Charakterizovat nezaměstnanost jako sociální problém
- Odvodit mikroekonomické dopady a dopady na psychiku jedince
- Zanalyzovat vývoj nezaměstnanosti ve sledovaném období

Metodika práce

Při zpracování práce byl použit smíšený výzkum, který zahrnoval kvalitativní výzkum a na něj navazující kvantitativní výzkum. Kvalitativní výzkum zahrnoval studium odborných zdrojů, zejména odborné literatury a dokumentů Českého statistického úřadu. Dále byla provedena rešerše odborných zdrojů a sběr kvalitativních dat, a jejich analýza. Dalším krokem bylo shromáždění poznatků z provedeného dotazníkového šetření. Na kvalitativní část výzkumu navázala kvantitativní část, která byla zaměřená na sběr, analýzu a hodnocení kvantitativních sekundárních dat, která se týkají zkoumané problematiky.

Struktura práce

Tato práce se skládá z pěti hlavních kapitol. V první kapitole se věnuji teoretickému vymezení trhu práce a s tím spojené nezaměstnanosti. Jsou uvedeny příčiny nezaměstnanosti a rizikové skupiny. Dále se tato kapitola zabývá politikou zaměstnanosti a novými programy ze strany vlády, které byly vytvořeny za účelem pomoci občanům, kteří se kvůli koronavirové pandemii, dostali do tísně. Tímto první kapitola končí a navazuje na kapitolu druhou, která se zabývá sociálními důsledky nezaměstnanosti. Je znázorněna Maslowova teorie potřeb a jsou charakterizovány různé vlivy. Následně začíná třetí kapitola, která řeší duševní onemocnění způsobená stavem nezaměstnanosti a také zmiňuje i onemocnění somatická, která jsou spjata a duševními nemocemi. Ve čtvrté části se vyskytuje historie a vývoj nezaměstnanosti v České republice od pádu komunismu. Jsou uvedeny důležité mezníky ve vývoji (vstup České republiky do Evropské unie, hospodářská krize v roce 2009 a nezaměstnanost v době koronavirové krize). Následně se dostáváme do poslední kapitoly této práce, která se skládá z dotazníkového šetření a rozhovoru s účastníky. Následně jsou data interpretována a shrnuta. Závěrem tato bakalářská práce končí.

1. Teoretický úvod do problematiky nezaměstnanosti

Tato kapitola se zabývá vymezením trhu práce a nejzákladnějších pojmů, vztahující se k nezaměstnanosti, rozděluje jí a popisuje její příčiny. Dále řeší problematiku rizikových osob.

1.1. Trh práce

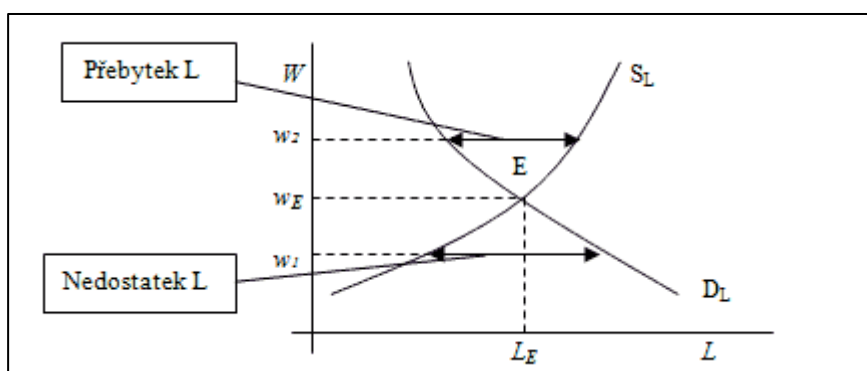
Trh práce je místo, kde dochází ke střetu nabídky práce a poptávky po práci. Domácnosti na trh práce vstupují a nabízejí svoji pracovní sílu, a firmy zde pracovní sílu poptávají. (Hedija a Musil, 2009).

Na trhu práce dochází k obchodování s pracovní sílou, kterou zde domácnosti pronajímají firmám za cenu, která se nazývá mzdová sazba. Domácnosti, tedy za svoji práci dostávají mzdu a cenou práce, za kterou si firmy práci pronajímají od domácností, je pracovní sazba. (Macáková, 2010) Trh má sklony se dostávat do rovnováhy, stejně tak jako ostatní trhy.

1.1.1 Rovnováha na trhu práce

Rovnováha na trhu práce vzniká v situaci, kdy se vyrovná nabídka poptávce, při rovnovážné mzdové sazbě, která se stává průsečíkem tržní křivky poptávky po práci a tržní křivky nabídky práce. Tento stav zachycuje Graf č. 1 – Rovnováha na trhu práce

Graf 1 Rovnováha na trhu práce

Zdroj: Macáková (2010)

V situaci, kdy se mzdová sazba vychýlí z rovnovážné úrovně, vzniká na trhu práce nedostatek nebo přebytek práce. Pokud je tržní mzdová sazba nižší než rovnovážná (w_1), nabízené množství práce, je menší než poptávané. Touto situací vzniká nerovnováha na trhu práce a bude existovat do té doby, než se snížená mzdová sazba

nevrátí do rovnovážné úrovně, nebo dokud se nezmění nabídka či poptávka po práci. Pokud bude mzdová sazba vyšší než sazba rovnovážná (w_2), je nabízené množství práce vyšší, než poptávané a tento stav můžeme označovat jako nezaměstnanost. Tlak nezaměstnanosti, má tendenci stlačovat mzdovou sazbu na rovnovážnou úroveň. (Macáková, 2010)

1.2 Nezaměstnanost

Jak již bylo uvedeno výše, nezaměstnanost je stav, kdy je mzdová sazba vyšší než rovnovážná. Lze ji charakterizovat jako skupinu lidí (obyvatelstvo), kteří jsou schopni pracovat a tuto práci aktivně hledají prostřednictvím úřadu práce, nabídek na internetu, inzerátů, apod. A není pro ně na trhu práce přijatelné zaměstnání. (Pešková & Rotport, 2010).

Dle Helíska (2002) toto obyvatelstvo lze od určitého věku (např. 15 let) rozdělit do tří skupin:

- Zaměstnaní – to je obyvatelstvo, které má zaměstnání, nebo jsou v dočasné pracovní neschopnosti a na mateřské dovolené.
- Nezaměstnaní – osoby, které nemají placené zaměstnání. Aktivně hledají práci a jsou ochotny během určité doby nastoupit do zaměstnání.
- Ostatní – do této skupiny patří studenti, penzisté, ženy v domácnosti. Je to skupina obyvatel, která nesplňuje podmínky předchozích dvou skupin, a též se nazývají jako ekonomicky neaktivní obyvatelstvo.

V následující podkapitola se zabývá příčinami nezaměstnanosti a jejími formy.

1.2.1 Příčiny nezaměstnanosti a její formy

Mankiw (2009) uvádí 4 hlavní příčiny, které způsobují, že na reálním pracovním trhu se vyskytuje nezaměstnanost. Mezi tyto příčiny patří:

- zákon o minimální mzdě
- odbory
- efektivností mzda
- hledání pracovního místa.

Zákon o minimální mzdě – minimální mzda má významný vliv na některé skupiny obyvatel s vysokou mírou nezaměstnanosti. Pokud totiž zákon o minimální mzdě stanoví její výši nad rovnováhou nabídky a poptávky, pak se zvýší množství nabízené práce a zároveň klesne poptávka po práci. Na trhu práce vznikne přebytek pracovních sil. Z důvodu, že na trhu práce existuje obyvatelstvo, které by chtělo pracovat, ale práci nemají, tak vzniká nezaměstnanost.

Odbory – když se podaří odborům zvýšit mzdu nad její rovnovážnou úroveň, zvýší se množství nabízené práce na trhu práce a díky tomu může dojít k nezaměstnanosti. Osoby, kterým se podařilo si práci udržet, jsou na tom nyní lépe, ale ty, kdo o práci přišli, si naopak pohorší.

Teorie efektivnostních mezd – na základě této teorie firmy vyrábějí efektivněji, jestliže platí vyšší než rovnovážné mzdy. Z tohoto důvodu je pro firmy výhodnější udržovat vyšší mzdy, i když existuje na trhu práce převis nabídky nad poptávkou.

Hledání pracovního místa – důvodem, proč je vždy v ekonomice určitá úroveň nezaměstnanosti, je hledání pracovního místa. Vyhledávání práce je vysvětlením nezaměstnanosti v situaci, kdy pracovníci aktivně hledají práci a nejlepší příležitosti.

Vznik nezaměstnanosti je vysvětlován různými příčinami. Všeobecně se však připouští existence frikční nezaměstnanosti. Frikční nezaměstnanost vzniká v případě pohybů pracovníků. Tyto osoby ztratily práci z důvodu propouštění. Nebo z důvodu, že dobrovolně opustily své přechodí zaměstnání a hledají např. lépe placenou práci. Dalším důvodem je vstup nové pracovní síly na trh práce (mladí lidé opouštějí školu a hledají poprvé zaměstnání). Jedná se o krátkodobou nezaměstnanost, protože frikčně nezaměstnaní po určité době práci naleznou. V případě tohoto druhu nezaměstnanosti se jedná o hledání existujících neobsazených míst, na rozdíl od cyklické nezaměstnanosti.

Ta je podmíněna nepružností nominálních mzdových sazeb směrem dolů při klesající agregátní poptávce, vůči které neexistují volná pracovní místa. (Helísek, 2002).

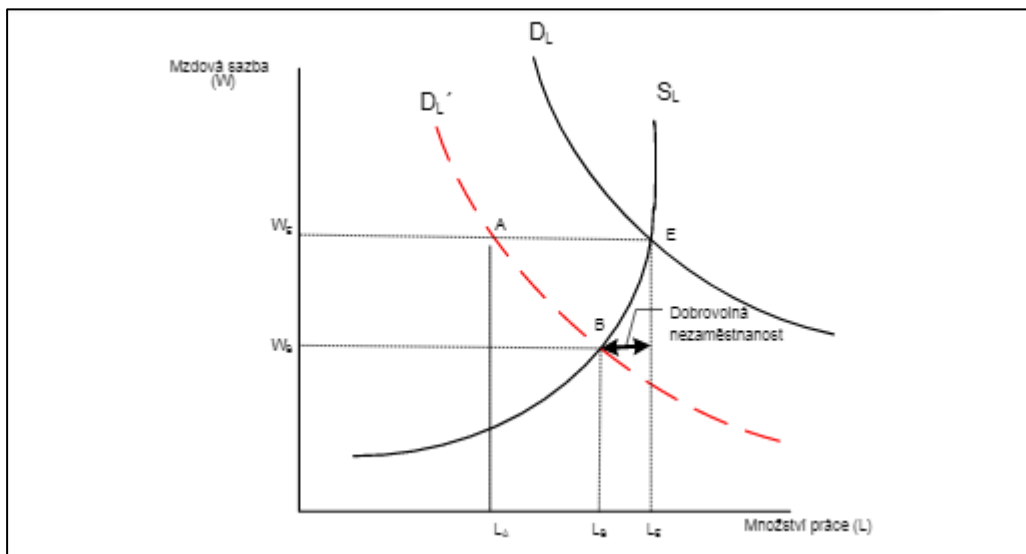
Dalším typem nezaměstnanosti je strukturální, která má územní charakter. Dochází ke změně struktury ekonomiky a mění se požadavky na uchazeče, co se týče kvalifikace. Jedná se o dlouhodobou nezaměstnanost, která trvá v řádech let a nejúčinnějším řešením je rekvalifikace na rozdíl od dočasné nezaměstnanosti. Tato nezaměstnanost je krátkodobá. Dochází k ní po ztrátě zaměstnání a člověk je schopen do určité doby, najít zaměstnání jiné. (Mareš, 2002)

Podle pružnosti mezd se dělí na dobrovolnou nezaměstnanost a nedobrovolnou nezaměstnanost.

Dobrovolnou nezaměstnanost lze vidět na grafu č. 2, který se nachází níže pod následujícím textem.

Dobrovolná nezaměstnanost je taková nezaměstnanost, kdy osoba hledá práci, ale za vyšší mzdu. Tedy nenabízí svoji práci na trhu z důvodu nízké mzdové sazby, kvůli existenci transferů. Výše a délka trvání je větší, čím větší jsou podpory v nezaměstnanosti a další sociální dávky, kterých mohou nezaměstnaní využívat. Keynesiánská teorie tvrdí, že je to problém nedobrovolné nezaměstnanosti, zatímco klasická teorie uvádí, že všichni si práci najdou. Pouze ti, kteří nechtějí pracovat, za danou mzdovou sazbu jsou dobrovolně nezaměstnaní. Někdy se též označuje jako frikční nezaměstnanost. Jedná se o nezaměstnanost způsobenou dobrovolným ukončením jednoho zaměstnání a časovým úsekem do nástupu do jiného zaměstnání.

Graf 2 Dobrovolná nezaměstnanost

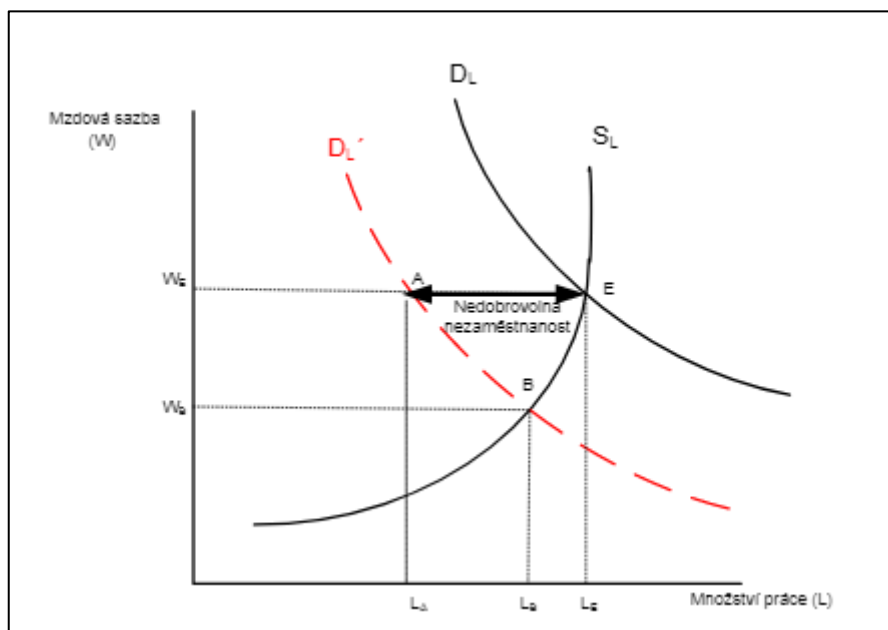
Zdroj: Pavelka (2011)

Rovnováha se nachází v bodě E. V tomto bodě se dochází ke střetu křivky nabídky práce S_L a křivky poptávky po práci D_L . Dojde-li k poklesu poptávky po produkci firem, budou muset firmy hromadit zásoby a následně snížit poptávku po práci. Vznikne na trhu práce nerovnováha, kdy dojde k převýšení nabídky práce nad poptávkou (A-E). Tento jev má za následek pokles mzdové sazby W_b , kdy je tato zaměstnanost znázorněna v bodě B. Pracovníci nechtějí pracovat za nižší mzdu, a tím vzniká dobrovolná nezaměstnanost (B – E).

Otázkou však zůstává, zda je dobrovolná nezaměstnanost neefektivní, protože pokud by kvalifikovaní lidé přijali hned první nabídku práce, nejspíš by to vedlo k nedokonalé shodě na trhu práce. Čekání na vhodné místo umožní efektivní využití různých kvalifikačních kurzů, vzdělání a praxí. Při dlouhodobé dobrovolné nezaměstnanosti, je riziko, že méně kvalifikované práce, zůstávají nadále volné.

Problémem tzv. **nedobrovolné nezaměstnanosti** je, že nezaměstnaní hledají práci za takovou mzdu, která na trhu práce převládá, ale nemohou ji najít. Příčinou tohoto druhu nezaměstnanosti je strnulost mezd, překážky bránící poklesu mezd. Také se definuje jako cyklická nezaměstnanost. Je podmíněna nepružností mezd směrem dolů. Při této nezaměstnanosti neexistuje volné pracovní místo. Můžeme vidět na Grafu 3.

Graf 3 Nedobrovolná nezaměstnanost

Zdroj: Pavelka (2011)

1.3 Rizikové skupiny na trhu práce

K tomu, aby se člověk uplatnil na trhu práce, předchází mnoho faktorů (věk, zdravotní stavy, vzdělání), které vyčleňují skupiny lidí s větším rizikem ztráty práce a předurčují je pro dlouhodobou nezaměstnanost. Tyto skupiny jsou též předurčeny k opakované nezaměstnanosti. Dle Buchtové (2013) k nim patří absolventi, ženy s malými dětmi, zdravotně postižení obyvatelé, lidé nad 50 let, lidé se základním či nízkým vzděláním, romské etnikum či imigranti.

1.3.1 Absolventi

Tato skupina vyžaduje při zprostředkování zaměstnání zvýšenou péči. Jsou to občané do 25 let a absolventi vysokých škol do dvou let po absolvování studia. Šance absolventa získat zaměstnání je ovlivněno celkovou ekonomickou situací, tedy stavem nabídky volných pracovních míst, a také vzděláním.

1.3.2 Ženy s malými dětmi

Ženy, které pečují o děti, se často stávají nezaměstnanými, i přes to, že mají vzdělání a vysokou kvalifikaci. Ženy většinou potřebují upravenou pracovní dobu, či upravený pracovní režim. Jenže těchto pracovních míst je nedostatek.

1.3.3 Zdravotně postižení obyvatelé

Osoby se zdravotním postižením potřebují na trhu práce specifické podmínky. Nemohou dělat všechno a navíc se to u každého jedince liší. Vzhledem k většímu důrazu na produktivitu práce, mají tito jedinci stále menší šanci uplatnit se na trhu práce. Dostávají se často do bezvýchodné životní situace, a pro jejich rodiny to znamená starost o nezaměstnaného postiženého rodinného příslušníka. I když dosavadní systém sociálního zabezpečení se podílí na zajišťování jejich základních materiálních potřeb, společenská integrace skupiny zdravotně postižených lidí závisí velké části na širších sociálních, ekonomických a právních podmínkách.

1.3.4 Starší lidé nad 50 let

Starší lidé se většinu brání novým postupům a pokrokům. Práce po poměrnou část jejich život zformovalo omezené pracovní dovednosti a zkušenosti. Umístění osob vyšší věkové kategorie na pracovním trhu je závislá na kvalifikaci a schopnosti reagovat na současné změny a požadavky trhu práce.

1.3.5 Nekvalifikovaní lidé

V současnosti jsou dlouhodobě nezaměstnanou skupinou nekvalifikovaní pracovníci, jejich součástí jsou i absolventi základních škol. Jde o osoby s nevhodnými předpoklady a s malým zájmem o zaměstnání. Tato skupina se často spoléhá na vnější pomoc, není schopna sama řešit osobní problémy. Také má nereálné požadavky na výši mzdy. Tyto osoby dávají přednost sociálním dávkám před uplatněním se na trhu práce.

1.3.6 Romové a imigranti

Protože se neustále zvyšují nároky uplatnění pracovní síly, kde výraznou roli hraje kvalifikace, tato skupina stále obtížněji získává zaměstnání. Důvodem je, že tito lidé mají většinou absolvovanou základní školu a nepokračují ve studiu dál. Často se také při hledání práce setkají s předsudky, kdy je personalista odsoudí dříve, než je pozná a zaměstnavatelé mohou mít také špatnou zkušenost s touto skupinou a soudit automaticky dle toho.

Aby tyto rizikové skupiny na trhu práce měly šanci na plnohodnotný život, snaží se stát podporovat a pomáhat v nezaměstnanosti pomocí tzv. aktivní politiky nezaměstnanosti a poskytováním podpory v nezaměstnanosti. Toto téma je zpracováno v následující podkapitole.

1.4 Politika zaměstnanosti České republiky

Náš stát se snaží pomáhat nezaměstnaným občanům na svém území. Každá fyzická osoba má právo na zaměstnání. Stát toto právo plní prostřednictvím orgánu, který nazýváme jako Úřad práce. Pokud fyzická osoba o zaměstnání přijde, má právo na podporu v nezaměstnanosti. To je však podmíněno povinností ucházet se i zaměstnání a registrací na úřadu práce. Pro přiznání podpory v nezaměstnanosti musí být žadatel před žádáním minimálně 12 měsíců zaměstnán a podílet se na placení sociálního pojištění. V našem státě je podpora poskytována po dobu 5 měsíců (nezaměstnaným do 50 let, 8 měsíců nad 50 do 55 let a 11 měsíců u osob nad 55 let), a po skončení této doby, má uchazeč nárok na dávky státní sociální podpory. (Mareš, 2002)

1.4.1 Dávky státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory jsou dávky poskytované osobám ve společensky uznaných sociálních situacích, kdy stát skrze jejich vyplácení z části přebírá spoluzodpovědnost za vzniklou sociální situaci. V rámci tohoto systému jsou poskytovány tyto příspěvky:

- Přídavek na dítě – je to základní dlouhodobá dávka poskytovaná rodinám s dětmi, která pomáhá krýt náklady, spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí. Při poskytování této dávky je testován příjem rodiny.
- Příspěvek na bydlení - přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy. Poskytování příspěvku podléhá testování příjmů rodiny.
- Rodičovský příspěvek - na tento příspěvek má nárok rodič, jestliže po celý kalendářní měsíc celodenně pečuje o nejmladší dítě v rodině. Není testován příjem rodiny ani výdělečná činnost pečujícího rodiče.
- Porodné – jednorázově přispívání na náklady související s narozením prvního dítěte. Je testován příjem rodiny v předchozím kalendářním čtvrtletí.
- Pohřebné – přispívá se na náklady spojené s uspořádáním pohřbu. Příjem rodiny se netestuje.
- Životní a existenční minimum – je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. Ve státní sociální podpoře se životní minimum využívá při zjišťování nároku n některé dávky při výpočtu výše některých dávek. (Úřad práce ČR, 2021)

1.4.2 Aktivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti je souhrn opatření a nástrojů, a jejím úkolem je pomáhat uchazečům o zaměstnání nalézt práci a zvýšit jejich zaměstnatelnost. Tato politika je realizována pomocí těchto nástrojů: rekvalifikační kurzy, veřejně prospěšné práce, příspěvek na dopravu zaměstnanců, příspěvek na zapracování, apod. (Úřad práce ČR, 2021)

Z důvodu vypuknutí pandemie COVID-19, schválila vláda kompenzační příspěvky mezd zaměstnavatelům, aby nedošlo k hromadnému propouštění zaměstnancům, které by vedlo k razantnímu zvýšení míry nezaměstnanosti. K tomu slouží Program Antivirus, sloužící pouze zaměstnavatelům a následně příspěvek MOP COVID-19. Obě tyto podpory jsou vysvětleny níže.

1.4.3 Program Antivirus

Podpora firem a zaměstnavatelů, jejichž hospodářská činnost bude ohrožena v důsledku šíření nákazy. Tento příspěvek je určen ke krytí mzdových nákladů zaměstnavatele spočívajících ve vyplacené náhradě mzdy, včetně odvodů a to pouze za zaměstnance v pracovním poměru. Zaměstnavatelé mohou o podporu žádat ve dvou režimech:

A) Při nucením omezení provozu a karanténě.

- V případě karantény pobírá zaměstnanec náhradu mzdy 60 % průměrného redukováného výdělku
- V případě uzavření provozu nařízením vlády pobírá zaměstnanec náhradu mzdy 100% průměrného výdělku
- Příspěvek zaměstnancům je 80 % z vyplacené náhrady mzdy včetně odvodů, maximálně však do výše 39 000 Kč.

B) Hospodářské potíže

- Podle druhu překážky pobírá zaměstnanec náhradu mzdy 60-100 % průměrného výdělku
- Příspěvek zaměstnavatelům je 60 % z vyplacené mzdy včetně odvodů, maximálně do 29 000 Kč.

Podmínkami pro nárok na kompenzaci jsou, aby zaměstnanec byl v pracovním poměru (nesmí být ve výpovědní lhůtě, ani mu nesmí být dána výpověď), musí se účastnit nemocenského a důchodového pojištění. Zaměstnavatel musí striktně dodržovat zákoník práce a musí vyplatit mzdu a odvody. (MPSV, 2021)

1.4.4 Mimořádná okamžitá pomoc

Lidé, kteří se prokazatelně ocitnou vlivem koronaviru ve finanční tísní, mohou požádat o jednorázovou dávku mimořádné okamžité pomoci. Týká se to i rodičů dětí do 10 let, kteří s nimi zůstávají doma na ošetřovném kvůli současné situaci kolem pandemie koronaviru. Jedná se o rychlou pomoc v nouzi na úhradu nezbytně nutných nákladů na živobytí. Vztahuje se na základní životní potřeby (jídlo, nájem či placení hypotéky, energie, ošacení, hygienické potřeby či výdaje za internet a telefon). Tento účel je zcela stejný, jako u příspěvku na živobytí nebo doplatku na bydlení, jež také souvisí k zabezpečení základních životních potřeb a k úhradě nákladů spojených s bydlením. Naopak tuto mimořádnou pomoc nelze poskytnout na léky, leasing a náklady spojené s podnikáním. Zažádat o tuto finanční pomoc může kdokoliv, kdo se kvůli pandemii COVID-19 ocitl ve finanční krizi a má potíže s úhradou základních výdajů. (MPSV, 2021)

2. Sociální důsledky nezaměstnanosti

Proč je nezaměstnanost označována jako tíživý existencionální problém, když je náš stát rozvinut natolik, že lze přežít i bez příjmů ze zaměstnání? Ztráta zaměstnání totiž souvisí s nedostatkem základních potřeb, které zaměstnání uspokojuje. Výrazný vliv má na společenský život, který souvisí s poklesem životní úrovně. Během vykonávání práce se vytvářejí sociální kontakty, které uspokojují sociální potřeby jedince. Jednou z těchto potřeb je komunikace, navazování přátelství, vědomí, že někam patří. Pocit lásky, přijetí a spolupatříčnosti. Tento problém si můžeme ukázat na tzv. Maslowově pyramidě potřeb (viz níže).

2.1. Maslowova teorie potřeb

Maslowova pyramida potřeb, někdy též Maslowova pyramida je hierarchie lidských potřeb, která se využívá mimo jiné i při motivaci lidí v organizaci. (Management manie.cz, 2021).

Touto hierarchií potřeb se zabýval, americký psycholog, Abraham Maslow již v roce 1943. V knize „Motivace a osobnost“ Maslow rozdělil potřeby do pěti úrovní, a to od nejnižších po nejvyšší:

- **Fyziologické potřeby**, k nimž patří žízeň, hlad, spánek atd. Mnohé z nich jsou homeostatické.
- **Potřeby bezpečí**: jistota, stabilita, spolehlivost, osvobození od strachu, úzkosti a chaosu, potřeba struktury, pořádku, zákona, mezí, silného ochránce atd.
- **Potřeby lásky, náklonosti** a potřeba někam patřit (potřeba sounáležitosti).
- **Potřeba uznání** – potřeby dosažení úspěšného výkonu a potřeby prestiže.
- **Potřeba seberealizace**, což je třída potřeb, která se týká žádosti člověka po sebenaplnění, jeho tendence uskutečnit své možnosti.

Potřeby, které spadají do prvních čtyř úrovní hierarchie, Maslow souhrnně označuje jako nedostatkové neboli inefficientní. Tyto pohnutky fungují na principu udržování vnitřní tělesné nebo psychické rovnováhy. Maslow je dělí na nižší a vyšší. K nižším patří fyziologické potřeby a potřeby bezpečí, k vyšším potřeby lásky, sounáležitosti a

uznání. Uspokojování vyšších nedostatkových potřeb zajišťuje duševní pohodu a rozvoj osobnosti jedince. (Plháková, 2003)

Obrázek 1 Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: Vlastní zpracování (2021)

Nezaměstnanost souvisí s touto teorií motivace. Nezaměstnaný, totiž postupem času ztrácí všechny tyto potřeby a nemůže je uspokojovat, z důvodu nedostatku financí.

První, o co nezaměstnaný přijde, je pocit seberealizace. Člověk se nemá v jaké oblasti seberealizovat, zlepšovat se a „pracovat na sobě“. Často ztrácí sebevědomí a nemá chuť do života.

Nezaměstnaný člověk ztrácí také pocit uznání, protože je nezaměstnaný a společnost jej zavrhně, protože si myslí, že nic nedokázal. Také si osoba bez práce může přijít opuštěná a na vše sama, ačkoliv má rodinu. Člověk se v zaměstnání socializuje a je součástí určité komunity, do které nějakým způsobem patří a při ztrátě zaměstnání, osoba ztratí většinou i kontakt s kolegy, nebo se ze studu vyhýbá kontaktu. Následně kvůli finanční nejistotě a strachu z budoucnosti, ztrácí nezaměstnaný také pocit bezpečí a jistoty. V konečné fázi dojde k nenaplnění základních fyziologických potřeb.

Sociální dopady jsou tedy spojovány s dopady nezaměstnanosti na sociální situaci, chování a zvyky nezaměstnaných osob. Tyto důsledky jsou mezi sebou úzce propojeny a podle Krebse (2015) mezi nejvýznamnější dopady:

2.2 Dopady na životní úroveň

Ztráta příjmu ze zaměstnání znamená žít z podpory v nezaměstnanosti či sociálních dávek. Tento stav vyvolá pokles životní úrovně nezaměstnaného. Pokud nezaměstnanost trvá delší dobu, může to vést k chudobě a sociálnímu vyloučení. Následně tento problém může ovlivnit i rodinu jedince.

2.3 Vliv na rodinu

Nezaměstnanost nezasahuje pouze do života nezaměstnaného, ale také negativním způsobem zasahuje celou jeho rodinu. Největší problém jsou finanční potíže, protože nezaměstnaný člověk nedosahuje takových příjmů, jako při zaměstnání. Pokud je rodina malá a jeden z partnerů práci má, nemusí to znamenat „konec světa“. Ale když jsou v rodině malé děti, nastává problém. U rodičů dochází ke strachu z budoucnosti, nervozitě, jestli se nezaměstnanému podaří najít nová práce a pokud ne, kam musí zajít, aby snížila náklady na život a provoz domácnosti. Tato nejistota a materiální strádání vedou k dalším problémům. Děti z těchto rodin nejsou mezi svými vrstevníky příliš oblíbené, protože dnes, kdo nemá značkové oblečení, či nejezdí jednou ročně na dovolenou k moři, je v dnešní době tzv. „looser“. Tyto děti jsou ve školách ponižovány a šikanovány. Dochází často k narušení vztahů v rodině. Pokud přijde o zaměstnání žena, není to vnímáno tolik negativně, jako když přijde o zaměstnání muž. Tento člověk si pak připadá nedoceněný. I přes dnešní moderní společnost, je hluboce zakořeněno to, že živitelem rodiny je muž, který má větší právo o rodině rozhodovat. Přijde-li muž o práci, je ohroženo jeho postavení, ztrácí respekt a úctu svých dětí, může svoji situaci vnímat jako selhání a neschopnost se o rodinu postarat. Situace v rodině může být horší, pokud rodina nezaměstnaného vidí, že se na něj společnost a okolí dívá nedůvěřivě a skrze prsty. V dnešní společnosti koluje názor, že si za nezaměstnanost, může nezaměstnaný sám, a že pouze využívá sociálních dávek. Následkem může dojít k ovlivnění časového řádu jedince a jeho rodiny.

2.4 Vliv na strukturaci času

Ztráta zaměstnání ovlivňuje dosavadní časový řád a dochází k tomu, že se pro nezaměstnaného stává čas nedůležitý. Společenské aktivity a smysluplné využívání času nahrazuje pasivními či společenskými nežádoucími aktivitami. Příkladem může být neúčelné sledování televize, hraní počítačových her a v neposlední řadě výskyt

patologický jevů (zvýšená konzumace alkoholu, kriminalita, narkomanie). To má vliv na zdraví jedince.

2.5 Vliv na zdraví

Ztráta pracovního místa je pro osoby traumatizující, protože přináší ztrátu sociálního statusu a prestiže. Člověk začíná mít pocit, že není potřebný a užitečný, neschopný a že svému okolí je jenom na obtíž. Tyto pocity a stavy mohou mít psychické nebo somatické potíže. Tomuto tématu se věnuji v následující kapitole níže.

3 Vliv nezaměstnanosti na psychické zdraví jedince

Lidská psychika je složitý projev činnosti centrální nervové soustavy. Psychika určuje veškeré lidské chování, prožívání, veškeré činnosti a přijímání, zpracování informací, které jedinec přijímá z vnějšího a vnitřního prostředí. (Provazník, 2002)

3.1 Duševní onemocnění

Ve svém výzkumu zkoumám výskyt stresu u nezaměstnaných osob. Definic stresu je poměrně velká část a každý jej chápe jinak. Pro příklad této rozmanitosti definic zde uvedu několik definic: „*Stres je výsledkem interakce (vzájemné činnosti) mezi určitou silou působící na člověka a schopností organismu odolat tomuto tlaku*“. (R. G. Miller In: Křivohlavý, 1994, s. 10). Nebo další definicí stresu může být například: „*Stres je takový stav organismu, kdy nadměrné množství energie je využíváno na řešení problémů. Tolik energie by nemuselo být použito, kdyby se tyto problémy daly řešit normálně*.“ (A. Antonovsky In: Křivohlavý, 1994, s. 10). Stres je následkem skoro všech duševních onemocnění a následně způsobuje také problémy somatické. Tato onemocnění se nachází v textu níže.

Ztráta zaměstnání vyvolá u člověka v první fázi šok. Následuje pocit, že nemůže této události uvěřit a nakonec reaguje pomocí vzteku. Poté může nezaměstnaný pociťovat úlevu, volnost a dostatek volného času. Když se s tímto stavem člověk vyrovná, začíná být optimistický a aktivně hledá nové pracovní místo, kde by se mohl uplatnit. Jenže pokud v krátké době zaměstnání nenalezne, jeho optimistický postoj se mění. Začíná zjišťovat vážnost situace a stává se pesimistickým.

Jak jsem již zmiňovala v předchozí kapitole. Nezaměstnanost má vliv na časovou strukturaci dne. Člověk si neváží volného času, protože kvůli absenci práce, nemá režim dne. Namísto smysluplného využívání času se věnuje pasivním společenským aktivitám, a pokud je nezaměstnanost dlouhodobá, jsou na řadě i patologické jevy (kriminalita, narkomanie a nadměrná konzumace alkoholu). Buchtová (2013) ve své knize uvádí, že právě požívání psychoaktivních látek vyvolává duševní poruchy a poruchy chování. Zvláště mladí nezaměstnaní lidé mají tendenci zvyšovat konzumaci alkoholu, než jejich zaměstnaní vrstevníci. Důvodem je, že mladý člověk nemá zajatý pracovní režim. Dalším z duševních poruch je afektivní porucha, která patří mezi poruchy nálady. Do této poruchy patří depresivní stavy a mánie. S tím úzce souvisí

deprese z pracovní deprivace. Tento pojem navrhnul E. Tannay (1983). Jsou to fyziologické, psychologické a sociální důsledky nechtěné ztráty práce, které se projevují depresí. Deprese z nezaměstnanosti se prohlubuje v návaznosti s délkou nezaměstnanosti. Čím je delší, tím je hlubší deprese. Tím více se cítí vinen za ztrátu místa, sužuje jej pocit bezmocnosti a má menší vyhlídky na novou práci.

Vlivem stresu mohou vzniknout neurotické a somatoformní poruchy. Tyto poruchy se vyznačují tím, že si jedinec stěžuje na různé fyziologické problémy, ačkoliv je naprosto zdrav. Tento stav se označuje jako „somatizace“. Buchtová (2013), pojem somatizace vysvětluje jako proces, ve kterém jedinec sděluje své psychologické problémy tělesným příznaky. Pacient si opakovaně stěžuje na tělesné příznaky a žádá o nová vyšetření, navzdory negativním nálezům.

Dalším duševním onemocněním je porucha osobnosti a chování dospělých. Jedná se o individuální jednání související s životním stylem nezaměstnaného. Jedinec, v důsledku ztráty práce a pracovního kolektivu, má tendenci se do sebe uzavírat a stává se asociálním. Vyhýbá se kontaktu s ostatními, až nakonec ztratí schopnost komunikace s cizími lidmi. Nezaměstnanost negativně ovlivňuje také sebehodnocení, úctu k sobě a ztrátu sebevědomí a sebedůvěry. Ztráta zaměstnání znamená významnou změnu časového uspořádání života a zúžení sítě osobních kontaktů. Proto by nezaměstnanost při projevech duševních poruch měla být brána jako podnět k sebevražedným sklonům nezaměstnaného jedince.

3.1.1 Druhy duševního onemocnění

Mezi duševním onemocněním a nezaměstnaností existuje velmi blízký vztah. Duševní poruchy se podle (Boleloucký, 2002) dělí následovně:

Duševní poruchy a poruchy chování vyvolané účinkem psychoaktivních látek (F10 – F9)

Nezaměstnanost může ve své míře způsobit požívání návykových látek (alkoholu) a požívání návykových látek může způsobit nezaměstnanost. Alkohol je droga, která je návyková a může docházet k narušení psychického zdraví.

Poruchy nálady – afektivní poruchy (F30 – F39)

Afektivní poruchy často doprovází různé mánie a **deprese**. Deprese z nezaměstnanosti, je větší, čím více se jedinec cítí vinen za svou nezaměstnanost, čím menší šance je na

její ovlivnění či čím menší je předpoklad, že v brzké době, nezaměstnaný, nalezne nové zaměstnání. Také tento stav ovlivňuje zhoršující se finanční situace.

Poruchy osobnosti a chování dospělých (F60 – F69)

Objevují se určité problémové osobnosti, hovoří se o disociální a emočně nestabilní osobnosti. Řadíme k nim osobnosti paranoidní, histrionské, anankastické a úzkostné (Boleloucký, 2002, s. 144).

Psychické problémy mohou být spouštěči různých somatických onemocnění. Tato onemocnění si probereme v podkapitole níže.

3.2. Somatická onemocnění

Duševní poruchy se mohou projevovat jako tělesná onemocnění. Často způsobují gastrointestinální potíže a poruchy (vředové choroby žaludku a dvanáctníku), vysoký krevní tlak, endokrinní poruchy (onemocnění štítné žlázy a obezity), mají za následek cukrovku a konečné fázi také srdeční problémy. (Buchtová, 2013) Všechna tyto onemocnění jsou vyvolaná dlouhodobým stresem a strachem o budoucnost svoji či rodiny nezaměstnaného. V důsledku dlouhodobého stresu se také objevují problémy s nespavostí, nebo naopak s nadměrnou únavou a bolestmi hlavy. Výskyt těchto somatických projevů, budu zkoumat u respondentů ve svém výzkumu praktické části.

Dále bych se ráda zabývala vývojem nezaměstnanosti v České republice ve vybraném období. A také charakterizovala základní historické události, které s touto problematikou souvisí. Toto téma je probráno v následující kapitole.

4 Historie, vývoj nezaměstnanosti v České republice

Tato kapitola se zabývá nezaměstnaností od pádu komunismu po současnost. Hlavním cílem této kapitoly je popsat a znázornit vývoj nezaměstnanosti.

4.1 Nezaměstnanost po roce 1989

Po roce 1989 začíná v ČR fungovat trh práce a projevuje se nezaměstnanost. Do té doby v ČR neexistovala žádná oficiální nezaměstnanost. Se vznikem ekonomické transformace došlo k mírnému nárůstu nezaměstnanosti. Důvodem tohoto mírného zvýšení byly institucionální a organizační změny. V té době vznikla tzv. první vlna, ve které přicházeli o práci kvalifikovaní zaměstnanosti. To však bylo zahrnuto vznikajícím soukromým sektorem, rozvojem bankovníctví, pojišťovnictví, obchodem s nemovitostmi a sektor státní správy. V roce 1991 stoupla míra nezaměstnanosti na 4,13 % a nezaměstnanost nabyla 220 tisíc lidí. Z trhu, byli postupně vytlačováni, méně výkonní a kvalifikovaní zaměstnanosti, kteří byli málo produktivní. Následně se situace stabilizovala a míra nezaměstnanosti se v letech 1992 až 1996 pohybovala okolo 3 %. To můžeme vidět v tabulce níže.

Tabulka 1 Vývoj míry nezaměstnanost od roku 1990 – 1996

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Míra nezaměstnanosti	0,66	4,13	2,57	3,52	3,19	2,99	3,08

Zdroj: MPSV (2010)

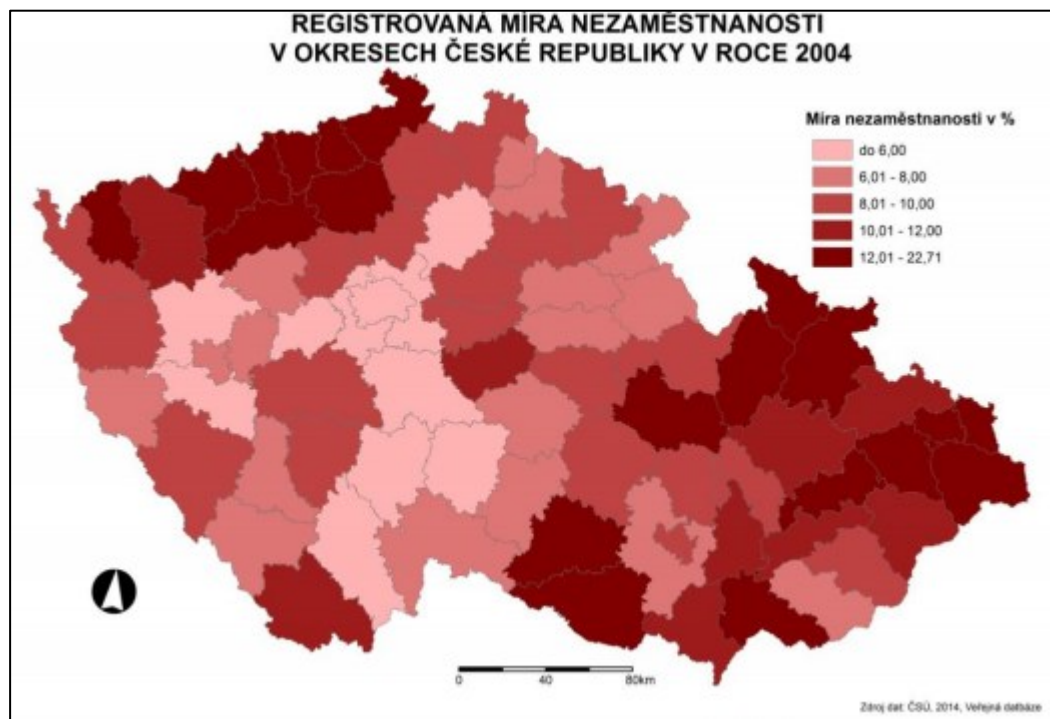
Nezaměstnanost se pohybovala okolo 3 % a zařadila se k nejnižším v Evropě. Tento vývoj byl ovlivněn pomalým tempem strukturálních změn v ekonomice a také poddimenzovaným terciálním sektorem, který pohltit pracovníky z primárního a sekundárního sektoru.

Ve druhé vlně nezaměstnanosti udeřila privatizace bank a podniků. Zbavovalo se nadbytečných pracovníků. V roce 1997 vzrostla míra nezaměstnanosti na 5,2 % a v dalších letech se tento trend prohluboval, až v roce 1999 přesáhla hranici 9 %. (Brožová, 2003)

4.2 Nezaměstnanost po vstupu ČR do Evropské unie

V době vstupu ČR do Evropské unie byla míra nezaměstnanosti mírně na hranici 10 %. Viz obrázek číslo 2.

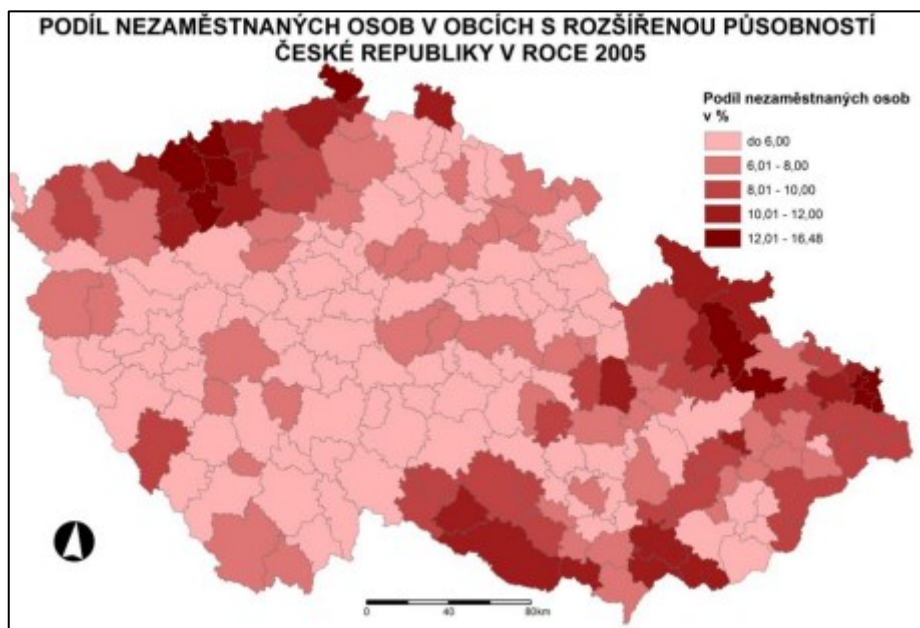
Obrázek 2 Míra nezaměstnanosti v ČR v roce 2004

Zdroj: ČSÚ (2014)

Problémový byl region Severních Čech, kde každý okres měl více než 12 %. Vůbec nejvyšší míra nezaměstnanosti v té době dosahovala 22,7 % v okrese Most, za ním okres Karviná (19,6 %) a následuje Jeseník (18,3 %). V těchto regionech docházelo k útlumu výrobních odvětví. Mezi okresy s nejnižší mírou nezaměstnanosti patřila Praha a okolí. Po Praze to byly okresy směrem k Českým Budějovicím, a také Tábor, Pelhřimov, Plzeň či Beroun.

Obrázek 3 Míra nezaměstnanosti v ČR v roce 2005

Zdroj: ČSÚ (2005)

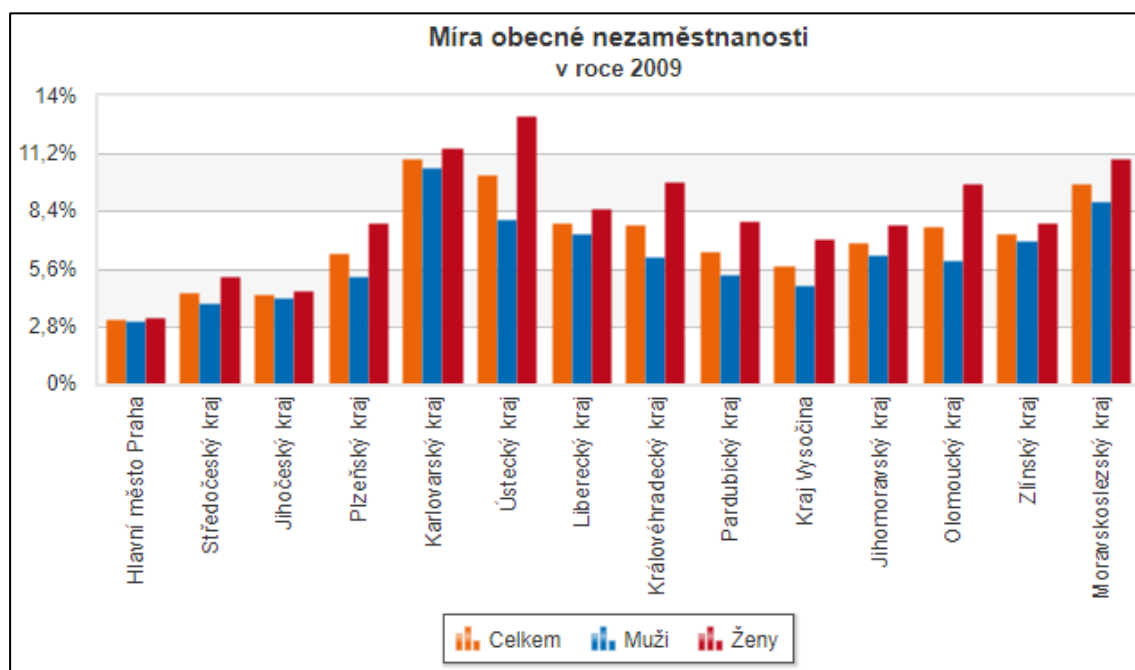
Po vstupu do Evropské unie se začala situace zlepšovat. Lidé měli možnost pracovat v členských zemích za jednodušších podmínek, díky jednotnému trhu a jeho čtyř svobod. Viz obrázek číslo 3.

4.3 Hospodářská krize 2008

Tato krize, která se projevila v roce 2008, začala v létě roku 2007, kdy krachly dvě investiční banky Lehman Brothers. Rozvíjející trhy, mezi které patřila i ČR, byly silně zasaženy. Dopady světové hospodářské recese se v ČR začaly promítat na trhu práce koncem roku 2008 a ovlivnily výsledky za celý rok. Finanční krize v plné míře zasáhla českou ekonomiku v roce 2009, kdy začala nezaměstnanost prudce růst. Podniky reagovaly na výrazný pokles poptávky redukcí počtu zaměstnanců. Jednalo se o sektor průmyslu, obchodu, bankovníctví, pojišťovnictví, ale také v armádě.

V roce 2010 se projevily důsledky recese. Na jedno pracovní místo připadalo 18,2 uchazečů. Můžeme vidět níže (graf č. 4). Nejhorší situace byla v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji.

Graf 4 Míra obecné nezaměstnanosti v ČR v roce 2009

Zdroj: ČSÚ (2010)

Z grafu č. 4 lze vyčíst, že nejhorší situace byla v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji.

4.4 Nezaměstnanost v době Pandemie koronaviru

Ráda bych se také zabývala vývojem nezaměstnanosti v „době koronavirové“. Následující tabulka nám zobrazuje vývoj obecné míry nezaměstnanosti v procentech od 2. čtvrtletí roku 2020 a sleduje vývoj nezaměstnanosti do 2. čtvrtletí roku 2021. Můžeme vidět, že v počátku byla obecná míra nezaměstnanosti na nejnižší hodnotě 2,4 %. Následně se pomalým tempem zvyšovala, až počátkem roku 2021 dosáhla na hodnotu 3,3 %. Aktuálně se obecná míra nezaměstnanosti pohybuje okolo 3 %, což je naprosto přirozené.

Tabulka 2 Přehled míry nezaměstnanosti

Ukazatel	2. čtvrtletí	3. čtvrtletí	4. čtvrtletí	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí
	2020	2020	2020	2021	2021
Míra zaměstnanosti (%)	58,0	58,2	58,0	57,8	57,6 ¹
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	2,4	2,9	3,0	3,3	3,0 ¹
Míra ekonomické aktivity (%)	59,4	59,9	59,8	59,8	59,4 ¹

Zdroj: Český statistický úřad (2021)

V souvislosti s uvolňováním opatření obnovili své ekonomické aktivity zaměstnavatelé působících v oborech, ve kterých došlo k hospodářským ztrátám. Aktuálně řada nezaměstnaných lidí, nastoupila do práce v rámci sezónních činností, které jsou v období léta v plném proudu.

Aktuálně jsou ohroženy následující skupiny na trhu práce:

- OSVČ – podle průzkumů přišlo o práci okolo 24 % z nich. Mají však nárok na kompenzační bonus.
- Samoživitelky – mnohé z nich totiž přešlo na ošetřovné. To se však počítá z hrubé mzdy a kvůli tomu, že mají mnoho slev, jejich příjem se o dost sníží.
- Lidé pracující na dohodu – Buď na dohodu o provedení práce (DPP) nebo dohodu o pracovní činnosti (DPČ). I tato skupina by měla mít kompenzační bonus, ovšem musí být účastníkem pojistného nebo sociálního pojištění.
- Zaměstnanci, kterým byl snížen pracovní úvazek – těmto lidem klesla mzda, na žádnou podporu nemají nárok. (Kurzy.cz, 2021).

Aktuálně je zájem především o zaměstnance v dělnických profesích, o pomocné nekvalifikované zaměstnance a také o kvalifikované řemeslníky. Dle úřadu práce o zprostředkování zaměstnání a zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání, žádají lidé napříč všemi obory. Mezi nově přichozími žadateli jsou například pracovníci z oblasti služeb (veřejného stravování, dále z maloobchodu, velkoobchodu, hotelnictví, dopravy a také agenturní zaměstnanci. V době Pandemie, úřad práce, zaznamenává zvýšenou poptávku po příležitostech, ve kterých je možnost práce z domova (home office), zkrácené pracovní doby nebo sdíleného pracovního místa. Dle zákoníku práce: „Zaměstnavatel může se dvěma nebo více zaměstnanci s kratší pracovní dobou a se

stejným druhem práce uzavřít dohody, podle nichž si zaměstnanci budou na sdíleném pracovním místě sami rozvrhovat pracovní dobu do směn po vzájemné dohodě tak, aby každý z nich na základě společného rozvrhu pracovní doby naplnil průměrnou týdenní pracovní dobu nejdéle ve čtyřtýdenním vyrovnávacím období. Souhrn délky týdenní pracovní doby zaměstnanců na jednom sdíleném pracovním místě nesmí překročit délku stanovené týdenní pracovní doby; to však neplatí v případě zastupování zaměstnance podle odstavce 4“ (Zákoník práce 262/2006 Sb., § 317a). S největší pravděpodobností během následujících měsíců, můžeme zaznamenat stagnaci popřípadě mírný nárůst počtu nezaměstnaných a následně k růstu nezaměstnanosti. (Úřad práce ČR, 2021).

Dle Eurostatu, byla nejvyšší míra nezaměstnanosti v únoru 2021, kdy dosáhla 3,2 %. Můžeme zaznamenat v Grafu 5 níže.

Graf 5 Míra nezaměstnanosti od dubna 2021 do února 2021

Zdroj: Eurostat (2021)

5 Zpracování dotazníkového šetření a rozhovorů

Pro tuto část práce byli vybráni respondenti ve věkovém rozmezí od 16 do 65 let. Celkový počet respondentů dosáhl na 256, který není reprezentativním vzorkem. Jeho účel je reprezentovat nezaměstnané osoby.

Data byla získávána pomocí online nástroje Google Forms (online dotazník) a tištěnými dotazníky. Online dotazníky, byly sdíleny skrze sociální sítě Facebook, Instagram a tištěný dotazník byl k dispozici k vyplnění na Úřadech práce v Sokolově, Chebu a Karlových Varech, díky ochotě místních úřednic. Získaná data byla následně zpracována tříděním pomocí tabulkového procesoru MS Office Excel.

Všechny zpracované tabulky ke grafům, jsou upravené a vyfiltrované z přehledu odpovědí, získaného pomocí nástroje Google Forms. Tento neupravený a úplný přehled odpovědí naleznete pod tímto odkazem na mém Google Disk účtu Západočeské univerzity¹.

Výzkumné předpoklady:

Pro výzkum jsem si stanovila následující výzkumné předpoklady

- Nezaměstnaný člověk a jeho rodina se potýká s finančními problémy
- Nezaměstnanost způsobuje psychické zdravotní problémy
- Respondenti s dětmi mají finanční rezervu
- Nezaměstnanost pociťují intenzivněji ženy než muži

Dotazníkové šetření:

Pro tento výzkum byly využity:

- uzavřené otázky (nabízejí respondentovi možnost zvolit jednu z nabízených možností),
- polouzavřené (kombinace uzavřených a otevřených otázek, kdy respondent má možnost se vyjádřit),
- dichotomické otázky (umožňují respondentovi zvolit jednu ze dvou nabízených možností; ANO | NE),

¹ https://docs.google.com/spreadsheets/d/1k43As7_DcefTH7UUpI3_TodzaT-vJx4K/edit?usp=sharing&oid=101966027041773201608&rtfpof=true&sd=true

- polynomičké otázky (umožňují respondentovi zvolit více odpovědí z nabízených možností). (Gavora, 2008).

Dotazník:

- Typ: kvantitativní sběr dat
- Dostupnost: 23. 6. 2021 až 30. 7. 2021
- Počet otázek: 16
- Počet respondentů: 256
- Verze: elektronický a papírový

Návratnost:

Návratnost tohoto dotazníku byla 86 %. Povedlo se dosáhnout stejného počtu odpovědí od obou pohlaví, tedy mužů odpovědělo 128 a žen 128.

Předvýzkum

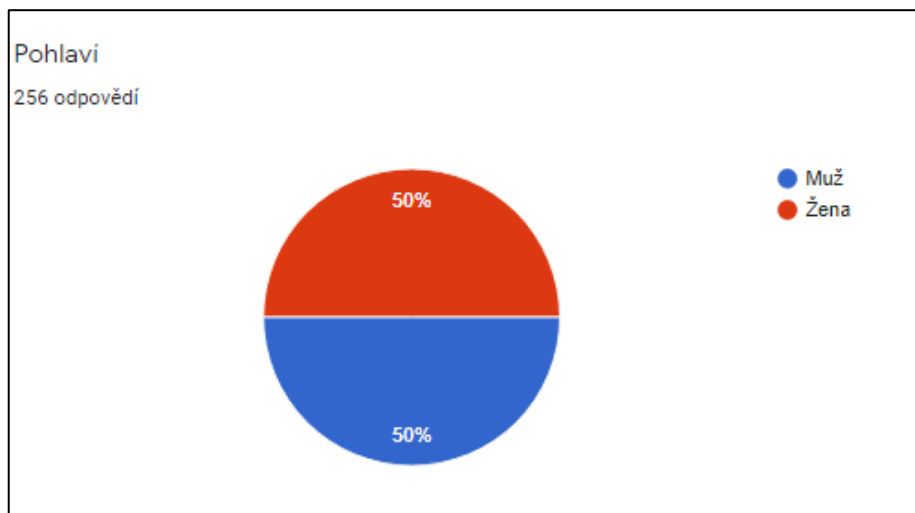
Před samotným posláním dotazníku do světa skrze sociální sítě a než byl předán na úřad práce, proběhl předvýzkum u čtyř osob. Díky připomínkám těchto osob, byly některé otázky upraveny (například byla přidána další odpověď k výběru). Některé otázky byly pozměněny, protože byly podány nesrozumitelně a respondent by měl problém otázku pochopit a vyplnit. Po těchto všech radách byl dotazník připraven k tisku a ke sdílení na internetu.

5.1 Interpretace výsledků dotazníkového šetření

Identifikační znaky

Dotazník vyplnilo celkem 256 respondentů. Z toho polovina respondentů byly ženy v počtu 128 a druhá polovina v počtu též 128. Zaznamenává Graf 6.

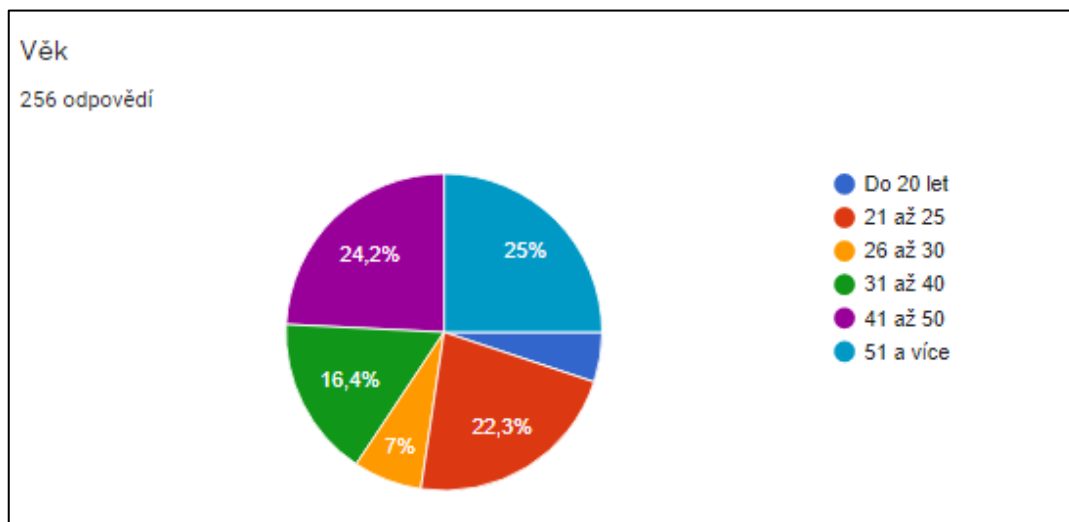
Graf 6 Pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Naopak věkové rozložení respondentů bylo nerovnoměrné.

Graf 7 Věk

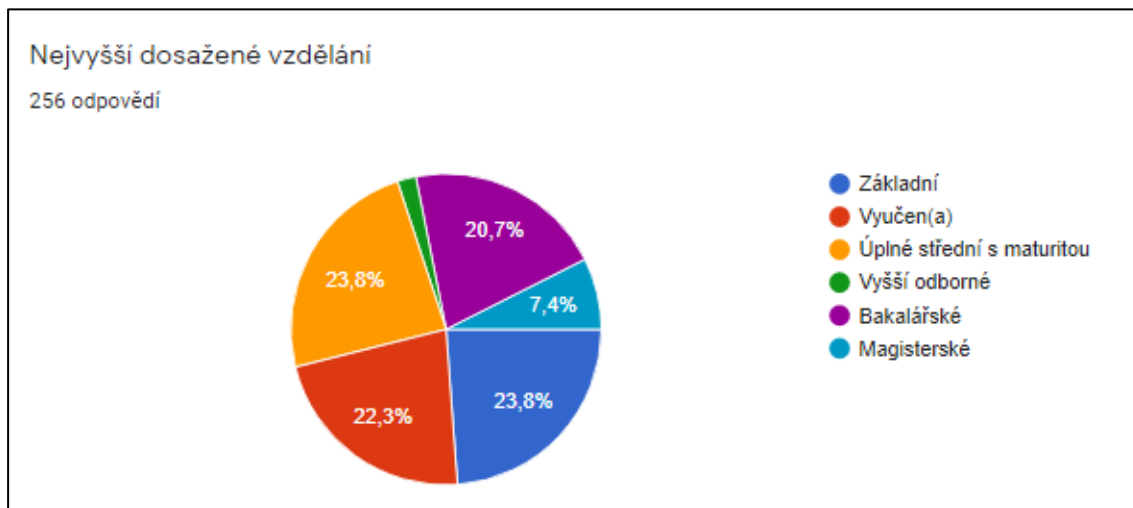

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Zde byly nejvíce zastoupeny tři věkové skupiny. Věková skupina s nejvíce respondenty je 51 a více, následuje věková skupina od 41 do 50 let a také od 21 do 25 let. Všechny

tyto skupiny se pohybují okolo 25 %. Stejný počet měli respondenti ve věku do 20 let a 26 až 30, který je 7 %. Můžeme vidět na Grafu 7, který znázorňuje věkové rozložení respondentů.

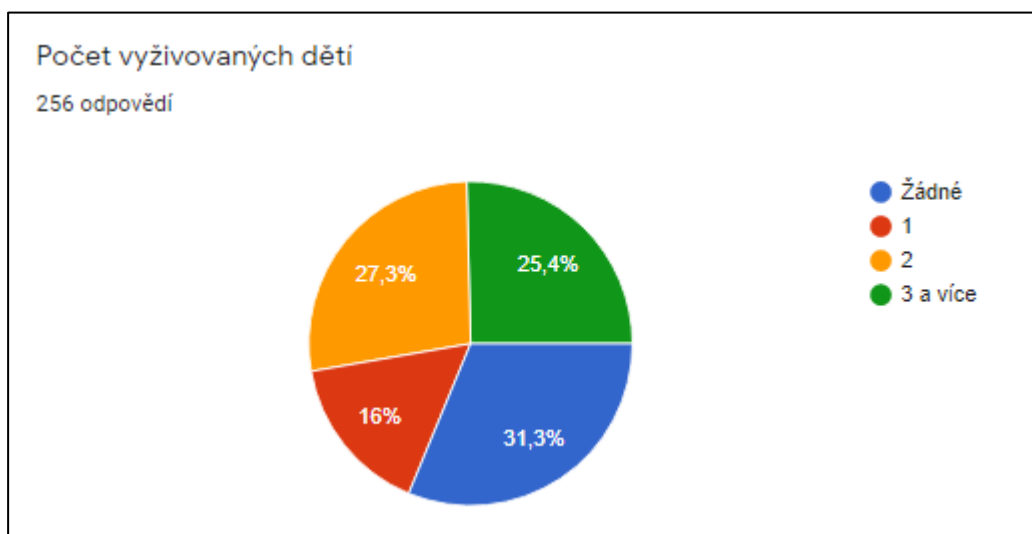
Graf 8 Nejvyšší dosažené vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

V této otázce bylo zahrnuto vzdělání od základní po vysokoškolské magisterské. Podíly byly téměř vyrovnané. Na první místo se zařadilo vzdělání základní a středoškolské s maturitou, jejichž podíl byl 23,6 %. Následuje vzdělání s výučním listem a vysokoškolské bakalářské. Naopak nejméně bylo zastoupeno vzdělání vyšší odborné a vysokoškolské magisterské.

Graf 9 Počet vyživovaných dětí

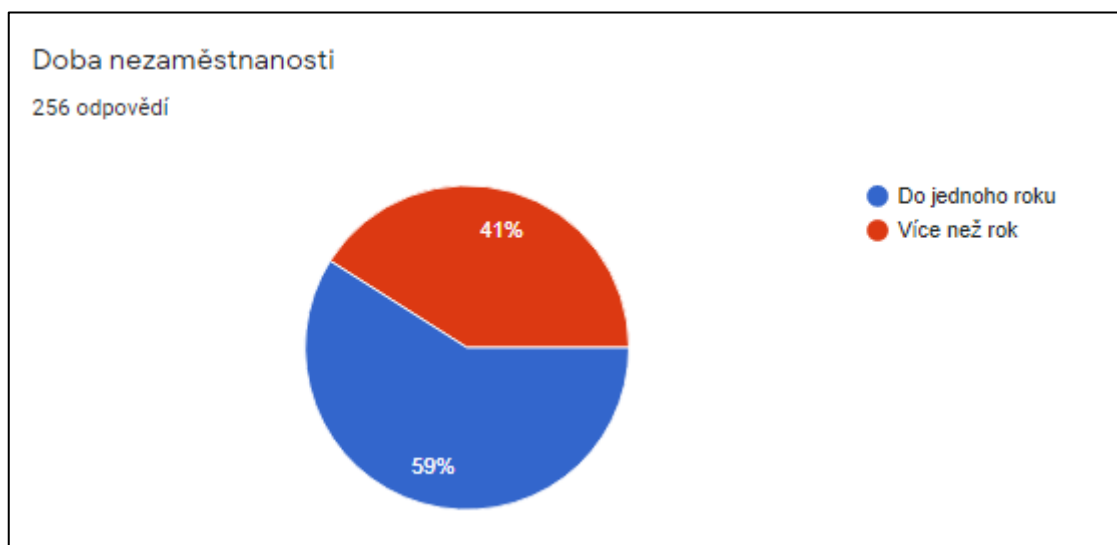
Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Tento graf znázorňuje počet dětí u respondentů. Lze vidět, že 68,7 % respondentů, má 1, 2, 3 a více vyživovaných dětí. Zbytek respondentů (31, 3 %) uvedlo, že nemají žádné vyživované dítě.

Charakter nezaměstnanosti

Následující druh grafů popisuje typ a charakter nezaměstnanosti respondentů.

Graf 10 Doba nezaměstnanosti

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

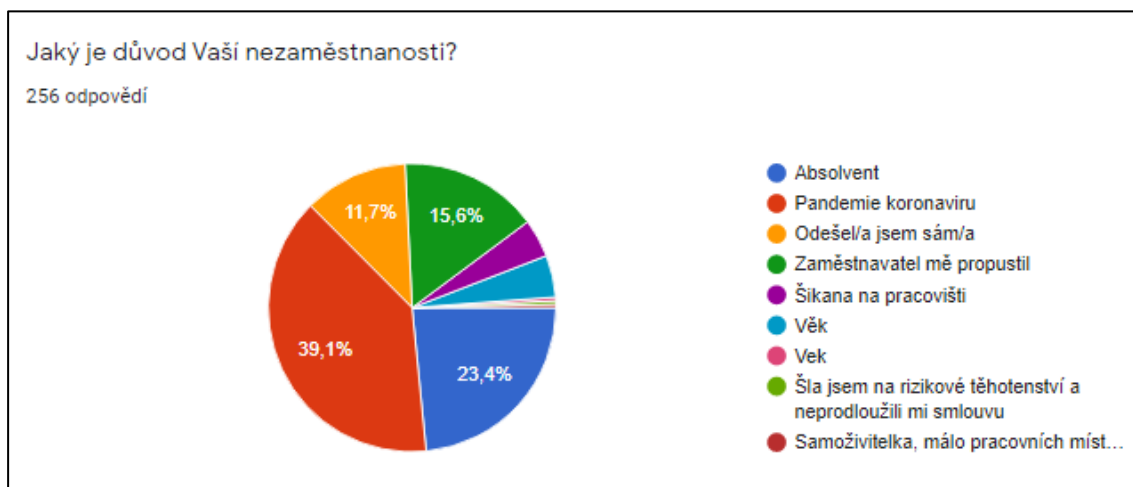
V grafu 10, lze vidět, že rozložení respondentů, co se týče trvání jejich nezaměstnanosti, je nerovnoměrný. Převládá skupina respondentů, kteří jsou nezaměstnaní nad jeden rok. Z následující tabulky lze poznat, že většina respondentů, kteří jsou nezaměstnaní do jednoho roku, přišli o zaměstnání z důvodu Pandemie koronaviru, anebo jsou absolventi.

Tabulka 3 Důvod nezaměstnanosti

Důvod nezaměstnanosti	Počet
Absolvent	60
Odešel jsem sám/a	1
Pandemie koronaviru	63
Samoživitelka	1
Šikana na pracovišti	7
Rizikové těhotenství	1
Věk	9
Zaměstnavatel mě propustil	12

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Graf 11 Důvod nezaměstnanosti

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Nejčastějším důvodem, který respondenti v dotazníkovém šetření uvedli, je Pandemie koronaviru, kterou uvedlo 39,1 % respondentů. Dalším důvodem je také to, že jsou respondenti absolventi a jsou na trhu práce noví. Zobrazují se také odpovědi, že je zaměstnavatel propustil, nebo ze zaměstnání odešli sami. Můžeme také vidět, že někteří respondenti sami uvedli jako důvod své nezaměstnanosti věk apod.

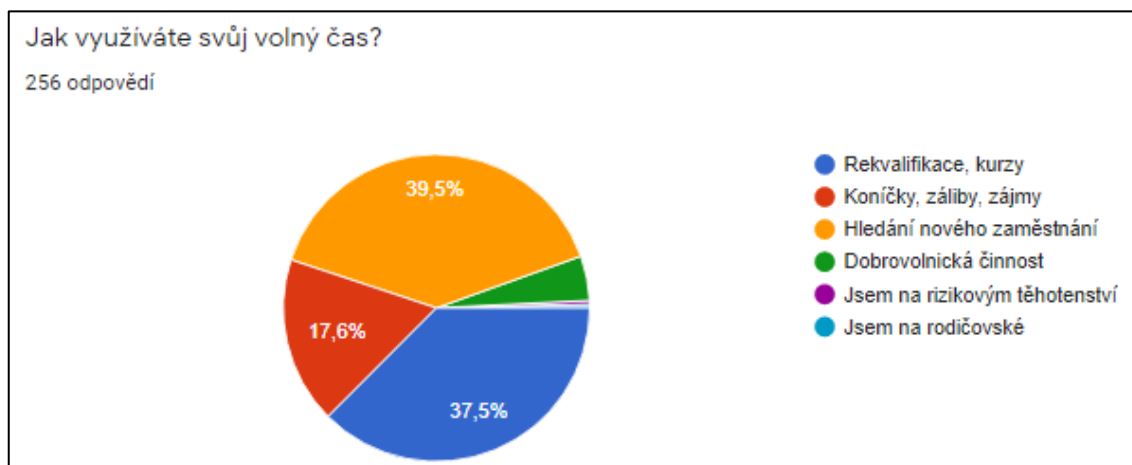
Graf 12 Pobírání podpory v nezaměstnanosti

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Na tuto otázku, kterou znázorňuje graf 12, odpověděli respondenti skoro vyrovnaně. Jen o pár odpovědí vede odpověď, že respondenti pobírají podporu v nezaměstnanosti.

Graf 13 Využití volného času

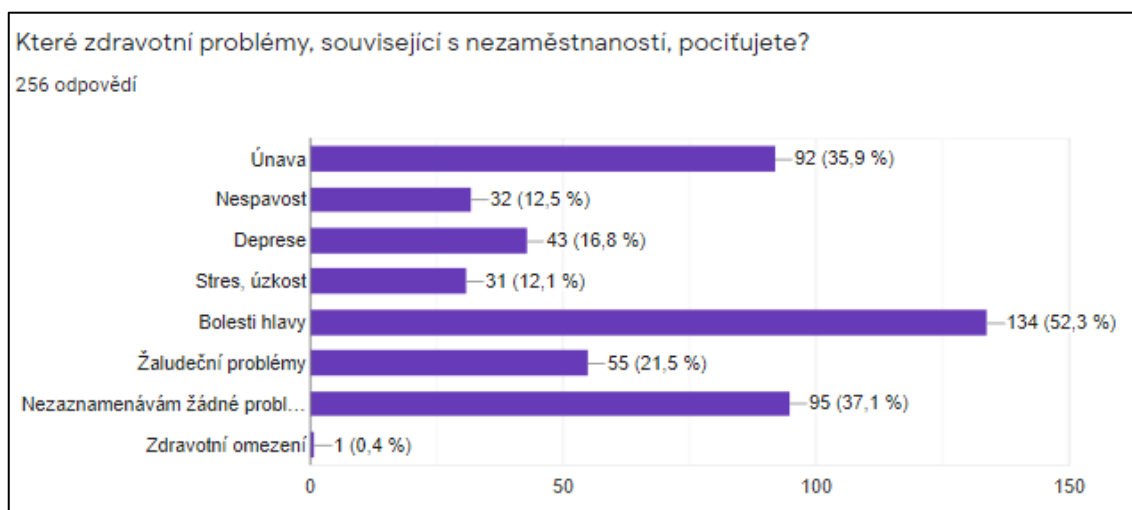
Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Z Grafu 13 vyplývá, že nejčastější aktivitou volného času je hledání nového zaměstnání, které vede se svými 39,5 % společně s rekvalifikací a kurzy, které činilo 37,5 %. Je to příznivé zjištění, protože díky rekvalifikaci, se mohou nezaměstnaní uplatnit v jiném oboru.

Působení nezaměstnanosti na lidské zdraví

Následující grafy jsou zaměřeny na zachycení působení nezaměstnanosti na psychiku dotazovaných.

Graf 14 Zdravotní problémy

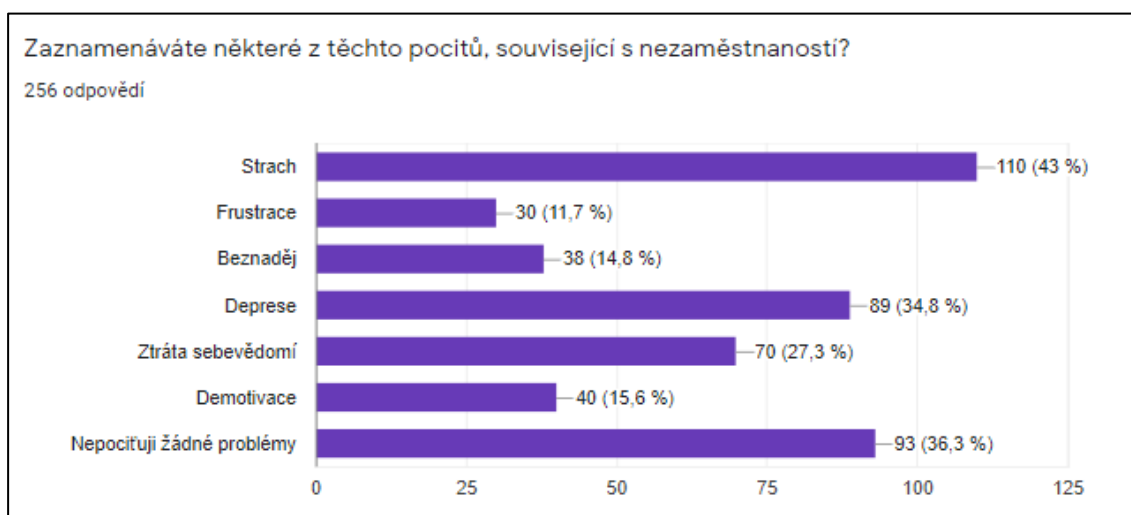

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Graf 14 (viz výše) zachycuje nejčastější zdravotní problémy (psychické a fyzické), které se vyskytují u žen i mužů. Respondent mohl na tuto otázku zvolit více variant odpovědí.

Můžeme zaznamenat, že nejčastějším zdravotním fyzickým problémem jsou bolesti hlavy a únava. Nejčastějším psychickým problémem je deprese. Také se zde vyskytuje skupina respondentů, která nezaznamenává žádné zdravotní problémy a jedná se převážně o respondenty ze skupiny absolventů.

Graf 15 Zaznamenané pocity

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Tento graf se zabývá znázorněním nejčastějších negativních psychických pocitů, které jsou způsobeny nezaměstnaností. Tímto „vítězným“ pocitem je strach (se svými 43 % je na prvním místě). Opět se zde vyskytuje skupina respondentů, kteří nepocitují žádné problémy a můžeme sem řadit například absolventy ve věku 20 až 25 let. Zaznamenáno v tabulce, která se nachází hned pod tímto textem.

Tabulka 4 Pomocná tabulka ke Grafu 15

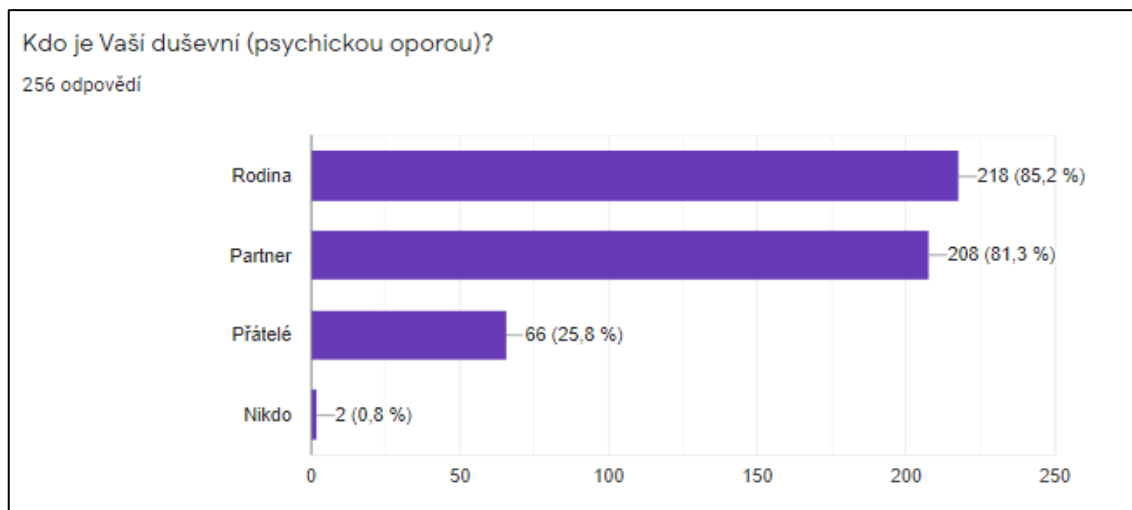
Důvod nezaměstnanosti	Počet
Absolvent	49
Odešel jsem sám/a	0
Pandemie koronaviru	6
Samoživitelka	0
Šikana na pracovišti	3
Rizikové těhotenství	0
Věk	0
Zaměstnavatel mě propustil	1

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

V pomocné tabulce můžeme vidět, že riziková skupina na trhu práce – skupina absolventů, je skupinou, která nejčastěji uvedla, že nezaznamenává žádné problémy. Je to způsobeno tím, že jsou to mladí lidé, jejichž náklady financuje rodina a teprve teď si

začínají hledat zaměstnání a stavět se na vlastní nohy. Až na výjimky se dá říci, že nemají starosti s běžnými výdaji.

Graf 16 Duševní opora (psychická opora)

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Nejčastější oporou pro nezaměstnané lidi, dle tohoto grafu, je rodina a partner. Tyto dvě odpovědi si jsou skoro rovný. Respondent mohl v této otázce zvolit více variant.

Finanční situace respondentů

Následující typ otázek je zaměřen na finanční situaci nezaměstnaných.

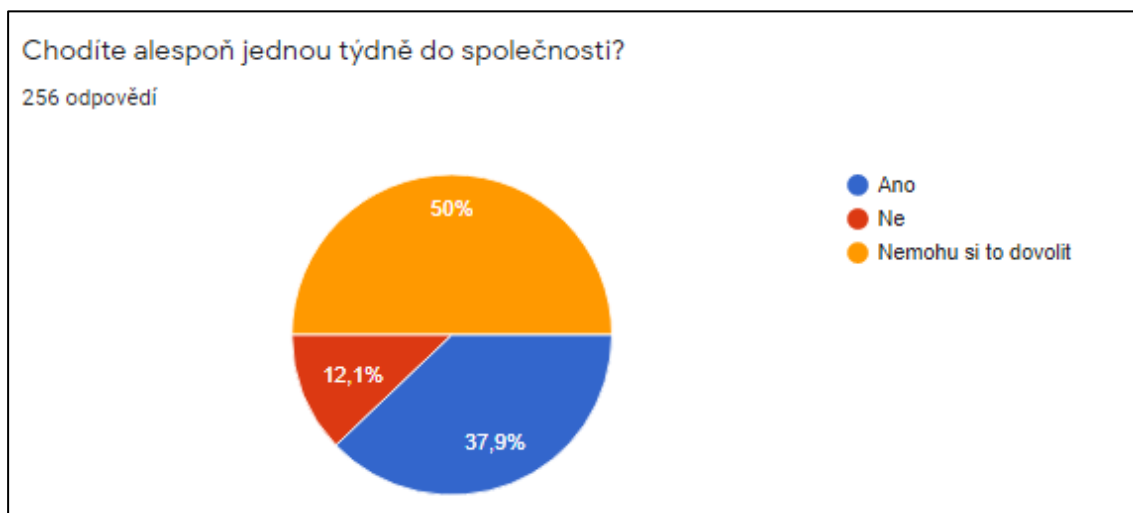
Graf 17 Docházka na kulturní akce

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Z tohoto grafu lze vidět, že polovina dotázaných uvedla odpověď: „Nemám na to dostatek financí“, tedy si nemohou dovolit financovat různé společenské a kulturní akce, na které by mohli docházet jednou měsíčně.

Graf 18 Chození do společnosti

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Tato otázka má za úkol zkoumat, zda respondenti chodí alespoň jednou týdně do společnosti (hospody, bary, kavárny, ...). Z tohoto Grafu 18, lze poznat, že polovina respondentů uvedla odpověď „Nemohu si to dovolit“. Respondenti, kteří uvedli odpověď „ANO“, jsou převážně absolventi ve věku 20 až 25 let. To můžeme vidět v Tabulce pod tímto textem.

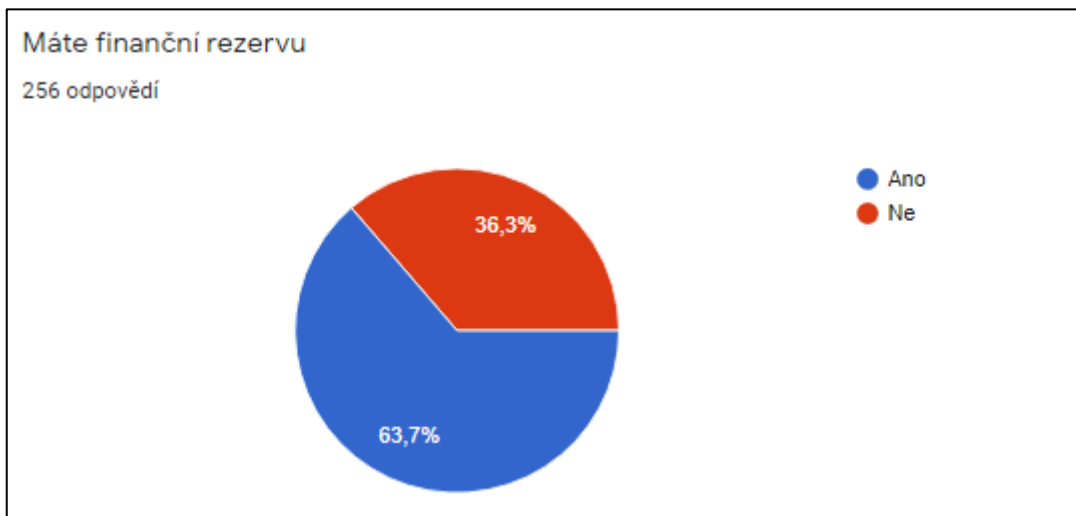
Tabulka 5 Nezaměstnaní chodící do společnosti

Nezaměstnaná osoba	Počet
Absolvent	46
Odešel jsem sám/a	28
Pandemie koronaviru	16
Šikana na pracovišti	3
Zaměstnavatel mě propustil	4

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

V Tabulce Nezaměstnaní chodící do společnosti, můžeme zaznamenat, že skupinou, která chodí do společnosti nejvíce, je skupinou absolventů. Naopak nejméně nezaměstnaných, kteří chodí do společnosti, jsou nezaměstnaní, které propustil zaměstnavatel, nebo o práci přišli z důvodu koronaviru, nebo šikany na pracovišti.

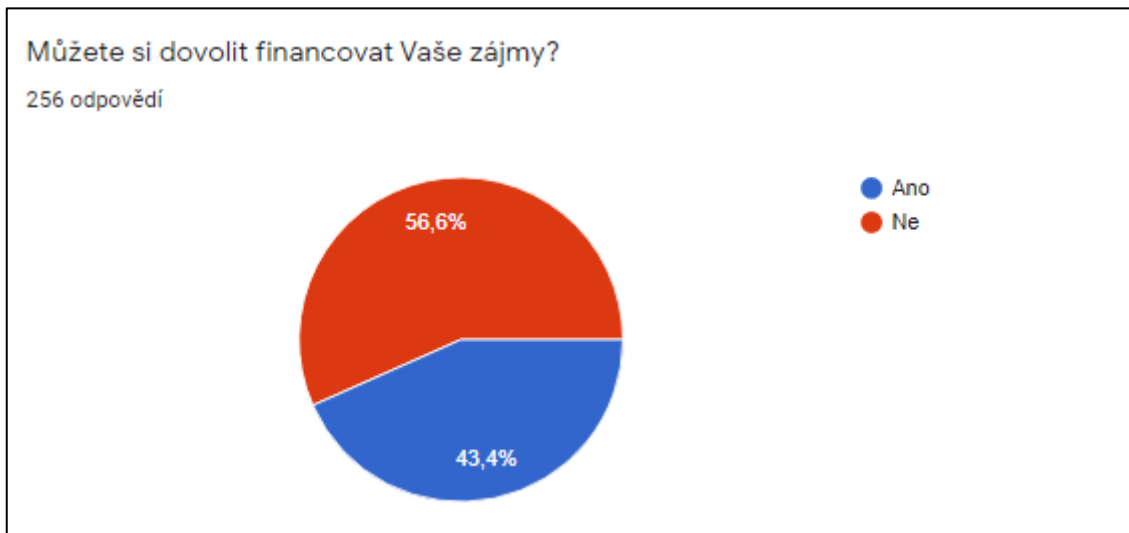
Graf 19 Finanční rezerva

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Graf 19 řeší otázku finanční rezervy. Více než polovina respondentů si tvoří finanční rezervu. Jedná se zejména o ženy a respondenty s dětmi. Dále je to rozpracováno do Tabulky 7 Finanční rezerva, která se nachází níže v podkapitole Potvrzení či vyvrácení výzkumných předpokladů.

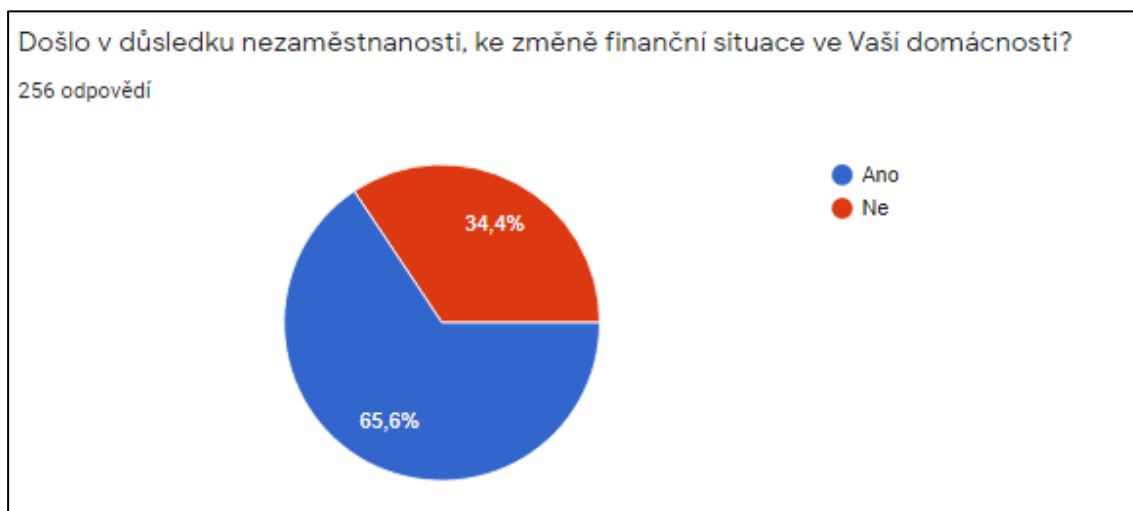
Graf 20 Financování zájmů

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Graf 20 zkoumá, zda respondenti, kteří odpovídali v tomto dotazníkovém šetření, si mohou dovolit financovat své zájmy. Přes polovinu respondentů odpovědělo, že si financovat své zájmy nemohou dovolit.

Graf 21 Změna finanční situace v domácnosti

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Přes 60 % dotazovaných respondentů uvedlo, že v důsledku nezaměstnanosti došlo ke změně finanční situace v domácnosti.

5.2 Interpretace výsledků rozhovorů

Rozhovor:

- Typ: kvalitativní sběr dat
- Období: červen 2021 – červenec 2021
- Počet otázek: 10
- Počet respondentů: 6

Rozhovor probíhal na přátelské vlně. Všichni respondenti byli dobře naladěni. Účel byl reprezentovat ve výzkumu všechny rizikové skupiny na trhu práce. Rozhovor probíhal tedy s absolventem, ženou s malými dětmi, zdravotně postiženým člověkem, nekvalifikovanou osobou a s osobou starší padesáti let. Do rozhovoru se dobrovolně přihlásila také žena samoživitelka, která chtěla přispět svou zkušeností. Rozhovor s absolventem probíhal online formou prostřednictvím mobilní aplikace Messenger a s ostatními účastníky, byl rozhovor realizován v prostorách úřadu práce ve městě Sokolov. Respondenti byli příjemní a ochotni odpovídat i na citlivější otázky. Délka jednoho rozhovoru byla 15 až 20 minut a dotazovaní měli možnost zpětně nahlédnout do poznámek a potvrdit správnost informací. Měli též právo neodpovídat na citlivé otázky, ovšem nikdo z dotázaných toto právo nevyužil a jsem jim za to vděčná. Vzor rozhovoru a odpovědi na otázky nalezneme v příloze, včetně doslovného přepisu odpovídajících. Rozhovory jsou označeny jako R1, R2,...(Rozhovor 1: absolvent, atd.). Pro lepší přehlednost, jsou základní informace o dotazovaných zpracovány do Tabulky 2, která se vyskytuje hned pod tímto textem.

Tabulka 6 Základní charakteristiky dotazovaných při rozhovoru

Dotazovaný	Vzdělání	Pohlaví	Věk	Počet dětí	Psychické problémy
R1: Absolvent	Bakalářské, ekonomie	Muž	25	0	- Žádné
R2: Žena s malými dětmi	Výučný list	Žena	40	4	- Stres, strach, záchvaty paniky, zoufalosti a vzteku. - Demotivace - Kouření
R3: Zdravotně postižený	Středoškolské, technické zaměření	Muž	42	2	- Stres, deprese - Bolesti hlavy, nechutenství
R4: Člověk nad 50 let	Výučný list	Muž	54	1	- Vztek, pocit nedůležitosti
R5: Nekvalifikovaná osoba	Základní vzdělání	Žena	29	1	- Žádné
R6: Samoživitelka	Středoškolské	Žena	32	2	- Strach, stres - Deprese, - Bolesti hlavy

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Jak dlouho už jste nezaměstnaný?

Všichni dotazovaní jsou nezaměstnaní déle než jeden rok. Období se tedy pohybovalo od jednoho roku do tří let. Zobrazeno v Tabulce 3 níže.

Tabulka 7 Doba nezaměstnanosti v rozhovoru

Dotazovaný	Doba nezaměstnanosti
R1: Absolvent	Rok a půl
R2: Žena s malými dětmi	Dva roky
R3: Zdravotně postižený	Třetím rokem
R4: Osoba nad 50 let	Přes rok
R5: Nekvalifikovaná osoba	Přes rok
R6: Samoživitelka	Dva roky

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Proč si myslíte, že nemůžete najít zaměstnání?

Názory na tuto otázku byly různé. Například R1 odpověděl, že nemá dostatek zkušeností a také uvedl, že kvůli Pandemii koronaviru, ubylo pracovních míst. Odpovědi od R3 a R6 byly podobné. V tomto případě obě ženy odpověděly, že nemohou najít zaměstnání kvůli potřebě mít upravenou pracovní dobu. Podobná odpověď byla obdržena i od R3, který odpověděl: „*Mám zdravotní problémy, a tak nemohu pracovat přes noc a mám různá zdravotní omezení.*“ Jedním z důvodů byl i vysoký věk nebo nedostatečná kvalifikace respondenta.

Co je nejhorší na tom, být nezaměstnaný/á?

V odpovědích na tuto otázku se respondenti (kteří mají rodinu s dětmi) až na výjimku shodli a uvedli, že nejhorší je nejistota a strach o zabezpečení své rodiny a o nedostatku financí. Výjimkou byl R1, který odpověděl: „*Nejhorší bylo být veden na úřadu práce.*“

Jak se cítíte v průběhu nezaměstnanosti? Objevují se u Vás nějaké psychické problémy, nemoci či závislosti?

Téměř všichni kromě R1 a R5 uvedli, že je nezaměstnanost nějakým způsobem poznamenala. Buď to byly problémy s bolestí hlavy, stresem a strachem až po problémy psychické (různé záchvaty paniky, zoufalství apod.,...). Pro lepší orientaci jsou tyto problémy zaznamenány v Tabulce 6: Základní charakteristiky dotazovaných při rozhovoru, která se nachází výše.

Byl/a byste ochotna se kvůli práci rekvalifikovat? Pokud ano, tak proč?

Z odpovědí vyplývá, že všichni dotázaní by byli ochotni se kvůli zaměstnání rekvalifikovat, kdyby získali zaměstnání odpovídající jejich možnostem a schopnostem.

Vyhledal/a jste odbornou pomoc?

Kromě R2, která odbornou pomoc kvůli svému psychickému stavu vyhledala, odpověděli dotázaní dvěma způsoby: buď nepotřebují, protože mají podporu ze strany rodiny/manžela/ky nebo odbornou pomoc zvažují vyhledat.

Byla jste na úřadu práce? Pokud ano, můžete se podělit o Vaše zážitky?

Zajímavé je, že se respondenti na odpovědi skoro shodli. Až na výjimku, uvedli, že jim úřad práce s hledáním zaměstnání nepomohl a neustále zasílal na místa, která nebyla pro respondenty, vzhledem k jejich schopnostem a možnostem, vhodná.

Jak trávíte svůj volný čas?

Ženy většinou tráví čas staráním se o domácnost a hledáním nového zaměstnání. Například R3 uvedl: „*Nedělám vůbec nic, také mě už nic nebaví a mám pocit, jakoby se mi zastavil život. Nicméně koukám na internetu, zda přibývají nové pracovní pozice a docházím na úřad práce a k doktorovi. To je celý můj život.*“

Máte pocit, že strádáte? (Nedostatek financí a tak si nemůžete nic koupit)?

Zde například R1 odpověděl: „*Ano, to rozhodně. Například při nákupu dárků na narozeniny nebo na nedávné dovolené s rodinou, kdy jsem nemohl své rodině nic koupit a udělat jim radost nějakou maličkostí z výletu.*“ Všechny ostatní odpovědi (až na výjimku), byly obdobné.

Myslíte si, že v nezaměstnanosti dokážete zabezpečit svoji rodinu?

Zde se respondenti jednoznačně shodli (až na odpověď od R1). Došlo se k přesvědčení, že bez osob, které jim pomáhají, by nedokázali zabezpečit svoji rodinu.

5.3 Potvrzení či vyvrácení výzkumných předpokladů

Na základě dotazníkového šetření a rozhovoru, bude v této kapitole zjištěno, zda stanovené výzkumné předpoklady se potvrzují či vyvracují.

Dotazníkové šetření

Potvrzení či vyvrácení výzkumných předpokladů pomocí dotazníkového šetření.

Nezaměstnaný člověk a jeho rodina se potýká s finančními problémy

Nezaměstnané osoby a jejich rodiny se potýkají s finančními problémy. Odpovědi na otázku: „*Chodíte alespoň jednou měsíčně na různé kulturní akce? (divadla, kina, koncerty,...)*“ a „*Chodíte alespoň jednou týdně do společnosti?*“ jednoznačně potvrzují, že se nezaměstnaný člověk potýká s finančními problémy, protože si nemůže dovolit zajít si na různé kulturní akce a do společnosti. Také odpovědi na otázku „*Můžete si dovolit financovat Vaše zájmy*“ vyplývá, že finanční situace nezaměstnaného je špatná, protože si nemůže dovolit financovat jeho koníčky a zájmy. Nezaměstnanost také ovlivňuje finanční situaci v rodinách. Například otázka „*Došlo v důsledku nezaměstnanosti, ke změně finanční situace ve Vaší domácnosti?*“ to potvrzuje. Okolo 60 % respondentů uvedlo, že se jejich finanční situace v důsledku nezaměstnanosti změnila. Dalším ukazatelem je, že okolo 53 % respondentů pobírá podporu v nezaměstnanosti. Dle těchto výsledků z dotazníkového šetření, se tento výzkumný předpoklad potvrdil.

Nezaměstnanost způsobuje psychické zdravotní problémy

Tento výzkumný předpoklad zkoumá otázka: „*Které zdravotní problémy, související s nezaměstnaností, pociťujete*“. Na tuto otázku 37 % respondentů odpovědělo, že nezaznamenávají žádné problémy. Zbytek respondentů uvedlo jeden či více problémů, který jim nezaměstnanost přináší. U žen to byl především problém s depresí, únavou a následnými bolestmi hlavy a žaludečními problémy. Nejvíce zdravotních problémů pociťují respondenti, kteří v dotazníku uvedli, že mají děti. Další otázka, která se tímto zabývala, je: „*Zaznamenáváte některé z těchto pocitů, související s nezaměstnaností?*“ Zde uvedlo přes 60 % respondentů nějaké problémy, přičemž mohli vybrat více možností. Nejčastějšími problémy jsou strach, deprese a tyto problémy mohou způsobovat další psychická onemocnění, pokud jsou dlouhodobějšího trvání. Opět zde platí, že lidé s dětmi mají mnohem více psychických problémů, než lidé bezdětní a absolventi. Nejčastějším problémem u mužů se zde objevil problém se ztrátou sebevědomí a u žen deprese. Vše je zaznamenáno v tabulkách pod tímto textem a na základě zpracování do tabulek, se dospělo k názoru, že se tento výzkumný předpoklad potvrdil.

Tabulka 8 Zdravotní problémy

Pohlaví	Děti	Zdravotní problémy	Nepříjemné pocity	Počet
Muž	NE	NE	NE	46
Muž	NE	ANO	ANO	4
Muž	ANO	ANO	ANO	78
Žena	NE	NE	NE	21
Žena	NE	ANO	ANO	8
Žena	ANO	ANO	ANO	99

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

V této tabulce můžeme vidět, že respondent, který má dítě, má také zdravotní problémy způsobené nezaměstnaností. Počty jsou v absolutních číslech. Respondent mohl uvést více odpovědí.

Tabulka 9 Zdravotní problémy u mužů

Zdravotní problémy	Počet
Únava	29
Nespavost	14
Deprese	19
Stres, úzkost	17
Bolesti hlavy	47
Žaludeční problémy	22
Nezaznamenávám problémy	žádné 57
Zdravotní omezení	0

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Nejčastějším zdravotním problémem, způsobeným nezaměstnaností jsou bolesti hlavy a následuje únava. Počty jsou v absolutních číslech. Respondent mohl uvést více odpovědí. U žen je také nejčastějším problémem bolest hlavy a únava, ale můžeme si všimnout, že skoro ve všech případech je u žen vyšší počet zdravotních problémů než u mužů. Tabulka 5 zobrazuje, že 57 mužů nezaznamenává žádné problémy, ale v Tabulce 7, nezaznamenává problémy 37 žen.

Tabulka 10 Zdravotní problémy u žen

Zdravotní problémy	Počet
Únava	62
Nespavost	18
Deprese	22
Stres, úzkost	13
Bolesti hlavy	84
Žaludeční problémy	10
Nezaznamenávám problémy	žádné 37
Zdravotní omezení	1

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Nejčastějším problémem u žen jsou bolesti hlavy a následuje únava. Zajímavé je, že dle dotazníku, trpí ženy méně žaludečními problémy a nepocítují více stresu než muži.

Respondenti s dětmi mají finanční rezervu

Potvrdit či vyvrátit výzkumný předpoklad pomohla otázka: „*Máte finanční rezervu?*“ na kterou většina respondentů odpověděla, že ano. Tabulka 7 pod tímto textem, nám ukazuje rozdíl mezi muži a ženami, které buď mají, nebo nemají dítě a ukazuje nám, že ženy drží častěji finanční rezervu oproti mužům. Předpoklad, že respondenti, kteří mají děti, drží rezervy častěji než bezdětní respondenti, se potvrdila jen částečně, takže je vyvrácena. Závěrem těchto odpovědí na otázku je, že ženy si častěji vytváří finanční rezervu, než muži.

Tabulka 11 Finanční rezerva

Pohlaví	Děti	Rezerva	Počet
Muž	Žádné	NE	47
Muž	Žádné	ANO	4
Muž	ANO	NE	37
Muž	ANO	ANO	40
Žena	Žádné	NE	4
Žena	Žádné	ANO	25
Žena	ANO	NE	5
Žena	ANO	ANO	94

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Nezaměstnanost pocítují intenzivněji ženy než muži

Tímto předpokladem se zabývala otázka: „*Které zdravotní problémy, související s nezaměstnaností, pocítujete?*“ A „*Zaznamenáváte některé z těchto pocitů, související s nezaměstnaností?*“ V Tabulkách 5 a 6, které se nachází výše, můžeme vidět rozdíl mezi muži a ženami. Z Tabulky 6 je zcela jasné, že zdravotní problémy, způsobené nezaměstnaností, pocítují ženy více (intenzivněji) než muži. Počty, které jsou vyjádřené v absolutních číslech, nám to dokazují, a tudíž je tento výzkumný předpoklad potvrzen.

Řízený rozhovor

Potvrzení či vyvrácení výzkumných předpokladů pomocí řízeného rozhovoru.

Nezaměstnaný člověk a jeho rodina se potýká s finančními problémy

Dle rozhovoru polovina respondentů uvedla, že je jejich finanční situace špatná a nemohou si dovolit financovat například své zájmy, dovolenou či nákup dárků pro

ostatní členy rodiny. R2 uvedla: „*Ano. Člověk neustále obrací každou korunu. Nemůžeme si dovolit vyrazit na jednodenní výlet. Na dovolené jsem nebyla ani nepamatuji a nejvíce to zasahuje děti, které nemohu zajistit tak, jak by si zasloužily. Kvůli tomu je také vyčleňují ostatní děti ve škole/školce a nechťejí se s nimi kamarádit a to mě strašně mrzí.*“ Ale na druhou stranu se objevily i odpovědi, kdy nezaměstnanost neovlivňuje finanční rozpočet. Např. R5 odpověděla následovně: „*Mám manžela, který slušně vydělává, takže si nemyslím, že bych já a naše rodina strádali.*“ Tento předpoklad se tedy vyvrátil, protože 3 z 6 odpovídajících uvedlo finanční problémy, a další 3 tuto skutečnost vyvrátili, takže jsou odpovědi vyrovnané.

Nezaměstnanost způsobuje psychické zdravotní problémy

Tímto výzkumným předpokladem se v rozhovoru zabývala otázka číslo 4 (můžeme najít v příloze B). Taktéž se tímto zabývá i Tabulka 2, která se nachází v kapitole Interpretace výsledků rozhovorů. Z této tabulky lze vyčíst, že kromě R1 a R5, mají ostatní respondenti problémy s psychickým stavem natolik, že buď vyhledali odbornou pomoc, anebo odbornou pomoc zvažují vyhledat. Nejvíce těchto problémů má respondent R2, R3 a R6. Respondenti R2 a R6, mají společný fakt, že mají děti a respondent R3 uvedl, že je dlouhodobě nezaměstnaný. Také se tímto částečně zabývala otázka z rozhovoru číslo 3: „*Co je nejhorší na tom, být nezaměstnaný/á*“. Vyskytly se zde odpovědi, které nasvědčují tomu, že je tento předpoklad potvrzen. Příklad odpovědi od R2: „*Nejhorší je asi ta nejistota a strach z toho, že moje děti budou strádat.*“, protože strach a nejistota, může být spouštěčem stresu a dlouhodobý stres má negativní dopady na lidské zdraví.

Respondenti s dětmi mají finanční rezervu

Dle rozhovoru, téměř nikdo netvoří rezervy. Při otázce, zda by dokázal respondent uživit rodinu při nezaměstnanosti sám, skoro všichni uvedli, že si to nedokáží představit bez pomoci nejbližších lidí, které je finančně podporují. I přes tento fakt je výzkumný předpoklad vyvrácen, protože není dostatek informací, které by tuto skutečnost potvrzovali.

Nezaměstnanost pociťují intenzivněji ženy než muži

Opět nahlédneme do Tabulky 2 v kapitole Interpretace výsledků rozhovorů, kde můžeme vidět základní informace o odpovídajících. Z tabulky lze vidět, že jsou odpovědi téměř vyrovnané, tedy 2 muži zaznamenávají zdravotní problémy, 2 ženy

zaznamenávají též zdravotní problémy a ostatní respondenti nezaznamenávají problémy žádné. Kvůli vyrovnanosti odpovědí, je tento výzkumný předpoklad vyvrácen.

5.4 Shrnutí

Nezaměstnaný člověk a jeho rodina se potýká s finančními problémy

- dotazník - potvrdil
- rozhovor – vyvrátil

Nezaměstnanost způsobuje psychické zdravotní problémy

- dotazník - potvrdil
- rozhovor - potvrdil

Respondenti s dětmi mají finanční rezervu

- dotazník – vyvrátil
- rozhovor – vyvrátil

Nezaměstnanost pocítují intenzivněji ženy než muži

- dotazník – potvrdil
- rozhovor – vyvrátil

V tabulce 11 Nejčastější problémy (viz níže), se nachází nejčastější problémy, které se u nezaměstnaných (dle šetření) vyskytují.

Tabulka 12 Přehled nejčastějších problémů

Pohlaví	Nejčastější psychické problémy	Nejčastější zdravotní obtíže	Finanční situace	Držení finanční rezervy	Dopady na společenský život
Muži	Únava, deprese, strach	Bolesti hlavy, žaludeční problémy	U absolventů nezměněná, u dlouhodobě nezaměstnaných zhoršená	Muži méně drží finanční rezervu	U absolventů žádné dopady, u dlouhodobě nezaměstnaných se objevují negativní dopady
Ženy	Deprese, nespavost, stres	Bolesti hlavy, žaludeční problémy	Absolventi – nezměněná Matky s dětmi a ostatní – zhoršená situace	Ženy mají tendence vytvářet si finanční rezervu	U absolventů žádné dopady, ostatní nezaměstnaných se negativní dopady vyskytují

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo, které problémy nezaměstnanost způsobuje a jaký vliv má ztráta zaměstnání na psychiku jedince.

Teoretický úvod byl definován v kapitole číslo 1. V kapitole číslo 2 jsou vysvětleny sociální dopady nezaměstnanosti. V kapitole číslo 3 jsou představeny vlivy nezaměstnanosti na psychické zdraví jedince. V kapitole číslo 4 se nachází historie, vývoj nezaměstnanosti v České republice od roku 1989 až po současnou koronavirovou pandemii. V poslední kapitole číslo 5 je zpracováno dotazníkové šetření a rozhovory.

Na základě studia odborných zdrojů a vyhodnocení získaných statistických dat bylo vyhodnoceno, že došlo ke splnění vybraných cílů. V podkapitole 5.4 se nachází tabulka číslo 12 Přehled nejčastějších problémů, kde jsou přehledně shrnuty problémy, které nezaměstnanost způsobuje.

Ve výzkumu se objevují dvě skupiny lidí – krátkodobě nezaměstnaní a dlouhodobě nezaměstnaní. Krátkodobě nezaměstnaní respondenti jsou většinou absolventi, kteří jsou na trhu práce noví. Jejich chování a vnímání situace okolo nezaměstnanosti se liší od těch, kteří jsou věkově starší a nezaměstnanost prožívají delší dobu. Krátkodobě nezaměstnaní totiž málokdy zaznamenávají zdravotní problémy. Výjimkou v této skupině krátkodobě nezaměstnaných, jsou ženy a respondenti s malými dětmi. Ti se obávají budoucnosti a zaznamenávají zdravotní problémy (například výzkumem bylo zjištěno, že ženy trpí bolestmi hlavy častěji než muži). Naopak skupina dlouhodobě nezaměstnaných, pociťuje zdravotní problémy intenzivněji.

Dle vyvrácení či potvrzení stanovených výzkumných předpokladů lze konstatovat, že nezaměstnanost nejen, že negativně ovlivňuje finanční situaci nezaměstnaného, ale také působí na jeho zdraví. Nejčastějšími projevy jsou paniky a záchvaty strachu, stresu a deprese a na to navazují fyzické problémy, kterými jsou například bolesti hlavy (které trápí 86 žen ze 128 a 48 mužů ze 128), žaludeční obtíže a nespavost. Výzkum také dokazuje, že nejvíce těchto obtíží trápí právě ženy, a také respondenty s dětmi., protože se bojí o budoucnost sebe, ale i rodiny a hlavně dětí. Naopak žádné zdravotní problémy ani obtíže nezaznamenávají absolventi ve věku 20 až 25 let. Tato skupina se totiž čerstvě zařadila mezi nezaměstnané a nemají žádnou povinnost, až na výjimky, starat se o děti a veškeré jejich náklady financuje rodina, nebo si do konce absolvování školy

přivydělávali formou různých brigád. Absolventi také (opět až na výjimky), nemají žádnou finanční rezervu. Naopak respondenti s malými dětmi a převážně ženy, mají v tendenci si vytvářet finanční rezervu, pro případ neočekávaných situací. Dle mého názoru, je to správné, protože život nezaměstnaného člověka je náročný a finanční rezerva, může v této situaci pomoci a získat jistotu. Nicméně strach z budoucnosti je silnější.

Také bych ráda vyjádřila svůj názor k dané problematice. Nezaměstnanost je dle mého názoru stav, kdy se nezaměstnaný cítí osaměle a „na vše sám“. Ve svém okolí znám plno lidí, kteří ztrácejí motivaci a chuť do života, protože se jejich dny neustále opakují. Nepomáhají ani odmítavé maily od personalistů, ve kterých píšou, že si vážou jejich osobních dovedností, ale upřednostnili jiného kandidáta, který se na danou pozici hodí lépe. Ze své zkušenosti mohu konstatovat, že to nemá vůbec dobrý vliv na psychiku člověka a snižuje to sebevědomí. Situaci komplikuje také Pandemie koronaviru, která dle mého názoru způsobuje úbytek pracovních míst. Některé pozice z trhu práce vymizely anebo jsou zabrané lidmi, kteří přišli o zaměstnání. Největší problémy, budou mít absolventi, kteří právě dokončili své vzdělání, právě proto, že lidé propuštění z pozic, které ovlivnila pandemie, zabrali místa „nám absolventům“. Firmy také upřednostňují zkušenosti a dosavadní praxi, kterou neměl šanci absolvent (až na výjimky) získat.

Nezaměstnaným lidem bych doporučila neztrácet naději a nebát se vyhledat odbornou pomoc, pokud už si člověk sám neví rady a pokud nemá podporu ze strany rodiny, přátel či partnera. Nezaměstnanost se pomalu dostává do běžného života a může potkat každého z nás, je důležité o ní mluvit a nestydět se za to. Člověk se musí umět také přizpůsobit a být flexibilní vůči změnám na trhu práce a musí „jít s dobou“. Neustále se učit novým věcem, dovednostem. K tomu by mohla pomoci rekvalifikace, protože tržní ekonomika vyžaduje maximální flexibilitu ze strany nabídky práce, a právě proto je rekvalifikace cestou, jak opět získat nové zaměstnání. Další věc, kterou bych ráda doporučila nezaměstnaným lidem je si aktivně hledat zaměstnání oslovováním pracovních agentur, nebo přímým oslovováním firem, které práci poptávají. Také odepisováním na inzeráty sdílené skrze pracovní portály, nebo hledat volná pracovní místa na úřadech práce, ale také na sociálních sítích typu Facebook, Instagram či LinkedIn. Nezaměstnaný se má též zaregistrovat do třech pracovních dnů na úřad práce,

do kterého spadá dle trvalého bydliště. Na první návštěvu musí dojít osobně a domluvit se na dalším postupu.

Závěrem bych dodala, že by neměl mít nezaměstnaný jedinec, příliš vysoké nároky na pracovní místo, protože i z podřadného pracovního místa se šikovný člověk, může dostat na vysoký post. Pro firmy je to bonus, protože zaměstnanec už ví a zná, jak to ve firmě chodí a nemusí školit někoho jiného, protože to pro firmu znamená náklad.

Seznam obrázků

Obrázek 1 Maslowova pyramida potřeb	19
Obrázek 2 Míra nezaměstnanosti v ČR v roce 2004	26
Obrázek 3 Míra nezaměstnanosti v ČR v roce 2005	27

Seznam tabulek

Tabulka 1 Vývoj míry nezaměstnanost od roku 1990 – 1996.....	25
Tabulka 2 Přehled míry nezaměstnanosti.....	29
Tabulka 3 Důvod nezaměstnanosti	35
Tabulka 4 Pomocná tabulka ke Grafu 15	38
Tabulka 5 Nezaměstnaní chodící do společnosti	40
Tabulka 6 Základní charakteristiky dotazovaných při rozhovoru.....	44
Tabulka 7 Doba nezaměstnanosti v rozhovoru	45
Tabulka 8 Zdravotní problémy.....	48
Tabulka 9 Zdravotní problémy u mužů.....	48
Tabulka 10 Zdravotní problémy u žen	48
Tabulka 11 Finanční rezerva	49
Tabulka 12 Přehled nejčastějších problémů.....	51

Seznam grafů

Graf 1 Rovnováha na trhu práce	8
Graf 2 Dobrovolná nezaměstnanost.....	12
Graf 3 Nedobrovolná nezaměstnanost.....	13
Graf 4 Míra obecné nezaměstnanosti v ČR v roce 2009	28
Graf 5 Míra nezaměstnanosti od dubna 2021 do února 2021	30
Graf 6 Pohlaví.....	33
Graf 7 Věk	33
Graf 8 Nejvyšší dosažené vzdělání.....	34
Graf 9 Počet vyživovaných dětí.....	34
Graf 10 Doba nezaměstnanosti	35
Graf 11 Důvod nezaměstnanosti.....	36
Graf 12 Pobírání podpory v nezaměstnanosti.....	36
Graf 13 Využití volného času	37
Graf 14 Zdravotní problémy	37
Graf 15 Zaznamenané pocity	38
Graf 16 Duševní opora (psychická opora).....	39
Graf 17 Docházka na kulturní akce	39
Graf 18 Chození do společnosti.....	40
Graf 19 Finanční rezerva	41
Graf 20 Financování zájmů.....	41
Graf 21 Změna finanční situace v domácnosti	42

Použitá literatura

- Brožová, D. (2003). Společenské souvislosti trhu práce. Sociologické nakladatelství
- Buchtová, B. (2013). *Nezaměstnanost. 2., přepracované a aktualizované vydání*. Grada.
- Buchtová, B. (2002). *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Grada.
- Buchtová, B. & kolektiv (2002). *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*. Grada.
- Český statistický úřad (2021). *Zaměstnanost, nezaměstnanost*. Dostupné 5. 3. 2021 z https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace
- ČT24 (2020). *Nezaměstnanost v Česku v červnu stoupla mírně, větší nárůst se čeká na podzim*. Dostupné 5. 3. 2021 z <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3155193-nezamestnanost-v-cervenci-stoupla-na-38-procenta-z-cervnovych-37-procenta>
- Eurostat (2020).
- Gavora, P. (2008). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno.
- Hedija, V. & Musil, P. (2009). *Makroekonomie. Praktikum*. Aleš Čeněk, s. r. o.
- Helísek, M. (2002). *Makroekonomie. Základní kurz*. Melandrium.
- Krebs, V. (2015). *Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání*. Wolters Kluwer.
- Křivohlavý, J. (1994). *Jak zvládat stres*. Grada.
- ManagementMania (2021). *Maslowova pyramida potřeb. Maslow's Pyramid of Needs*. Dostupné 19. 8. 2021 z <https://managementmania.com/cs/maslowova-pyramida-potreb>
- Mankiw, G. N. (1999). *Zásady ekonomie*. Grada.
- Mareš, P. (2002). *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Sociologické nakladatelství.
- Macáková, L. (2010). *Mikroekonomie. Základní kurs*. Melandrium.

MPSV (2021). Statistika. *Statistiky o trhu práce*. Dostupné 5. 3. 2021 z <https://www.mpsv.cz/web/cz/statistiky>

Pavelka, T. (2007) *Makroekonomie. Základní kurz. 2. vydání*. Melandrium.

Peštová, S. & Rotport, M. (2010). Slovník ekonomických pojmů pro střední školy a veřejnost. Fortuna

Plháková, A. (2003). *Učebnice obecné psychologie*. Academia.

Provazník, V. (2002). Psychologie pro ekonomy a manažery. Grada

Úřad práce ČR (2021). *O Úřadu práce České republiky*. Dostupné 5. 3. 2021 z <https://www.uradprace.cz/web/cz/o-uradu-prace>

Zákon č. 262/2006 Sb. (2006). *Zákoník práce 262/2006 Sb., § 317a*. Dostupné 15. 8. 2021 z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>

Seznam příloh

Příloha A: Dotazník

Příloha B: Rozhovor a jeho doslovný přepis

Přílohy

Příloha A: Dotazník

Nezaměstnanost

Dobrý den.

Jsem studentkou Západočeské univerzity v Plzni a zpracovávám bakalářskou práci, která zkoumá problémy, které způsobuje nezaměstnanost.

Ráda bych Vás touto cestou poprosila o vyplnění krátkého dotazníku, který se věnuje na toto téma. Budu ráda, pokud mi pomůžete, abych mohla zdárně dokončit své studium. Dotazník je cílen na nezaměstnané osoby.

Děkuji Vám za vstřícnost a budu ráda, pokud dotazník rozešlete, mezi co nevíce nezaměstnaných osob.

***Povinné pole**

Pohlaví *

Muž

Žena

Věk *

Do 20 let

21 až 25

26 až 30

31 až 40

41 až 50

51 a více

Nejvyšší dosažené vzdělání *

Základní

Vyučen (a)

Úplné střední s maturitou

Vyšší odborné

Bakalářské

Magisterské

Počet vyživovaných dětí *

Žádné

1

2

3 a více

Doba nezaměstnanosti *

Do jednoho roku

Více než rok

Pobíráte podporu v nezaměstnanosti? *

Ano

Ne

Máte finanční rezervu? *

Ano

Ne

Jaký je důvod Vaší nezaměstnanosti? *

Absolvent

Pandemie koronaviru

Odešel/a jsem sám/a

Zaměstnavatel mě propustil

Šikana na pracovišti

Jiné:

Jak využíváte svůj volný čas? *

Rekvalifikace, kurzy

Koníčky, záliby, zájmy

Hledání nového zaměstnání

Dobrovolnická činnost

Jiné:

Chodíte alespoň jednou měsíčně na různé kulturní akce? (divadla, kina, koncerty,...) *

Ano

Ne

Nemám na to dostatek financí

Chodíte alespoň jednou týdně do společnosti?

Ano

Ne

Nemohu si to dovolit

Které zdravotní problémy, související s nezaměstnaností, pociťujete? *

Únava

Nespavost

Deprese

Stres, úzkost

Bolesti hlavy

Žaludeční problémy

Nezaznamenávám žádné problémy

Jiné:

Zaznamenáváte některé z těchto pocitů, související s nezaměstnaností? *

Strach

Frustrace

Beznaděj

Deprese

Ztráta sebevědomí

Demotivace

Nepocituji žádné problémy

Můžete si dovolit financovat Vaše zájmy? *

Ano

Ne

Došlo v důsledku nezaměstnanosti, ke změně finanční situace ve Vaší domácnosti? *

Ano

Ne

Kdo je Vaší duševní (psychickou oporou)? *

Rodina

Partner

Přátelé

Jiné:

Příloha B: Rozhovor a jeho doslovný přepis

Pohlaví:

Věk:

Vzdělání

Počet dětí:

1. Jak dlouho už jste nezaměstnaný/á?
2. Proč si myslíte, že nemůžete najít zaměstnání?
3. Co je nejhorší na tom, být nezaměstnaný/á?
4. Jak se cítíte v průběhu nezaměstnanosti? Objevují se u Vás nějaké psychické problémy, nemoci či závislosti?
5. Byl/a byste ochotna se kvůli práci rekvalifikovat? Pokud ano, tak proč?
6. Vyhledal/a jste odbornou pomoc?
7. Byl/a jste na úřadu práce? Pokud ano, můžete se podělit o Vaše zážitky?
8. Jak trávíte svůj volný čas?
9. Máte pocit, že strádáte? (Nedostatek financí a tak si nemůžete nic koupit)?
10. Myslíte si, že v nezaměstnanosti dokážete zabezpečit svoji rodinu?

R1: absolvent (21.7 2021)

Pohlaví: muž

Věk: 25

Vzdělání: Bakalářské vzdělání, obor ekonomie

Počet dětí: 0

1. Rok a půl, protože jsem měnil obor studia na vysoké škole a než jsem nastoupil na jiný obor, tak jsem se zařadil mezi nezaměstnané.
2. Mám minimum zkušeností, dále si myslím, že je minimum práce kvůli covidu a také je málo práce v oboru, který jsem studoval.
3. Nejhorší bylo být veden na úřadu práce.
4. Ne, nijak si to neberu. Je to tím, že jsem optimista a věřím, že si práci brzy najdu. Také je to tím, že bydlím u rodičů a nemám ještě na starost vlastní rodinu, kterou bych musel živit.
5. Ano, abych mohl dělat práci, která mě baví. Zvýšila by se šance být rychle zaměstnaný a rozšířil bych si kvalifikaci. Myslím, že bych byl pak pro zaměstnavatele atraktivnější.
6. Ne

7. Byl jsem rok a půl. Bylo tam hodně lidí, dlouhá čekací doba. Nalezená práce neodpovídala mým schopnostem, možnostem a pohlaví. (Poslali mě dělat šičku ☺). Úřednice byly milé a snažily se pomoci najít práci.
8. Hledám si práci, zabývám se svými koníčky, trávením času s přítelkyní.
9. Ano, to rozhodně. Například při nákupu dárků na narozeniny nebo na nedávné dovolené s rodinou, kdy jsem nemohl své rodině nic koupit a udělat jim radost nějakou maličkostí z výletu.
10. Rozhodně ano, vytvořil bych si finanční rezervu.

Čas cca. 15 minut.

R2: žena s malými dětmi (23. 7. 2021)

Pohlaví: žena

Věk: 40

Vzdělání: Vyučena

Počet dětí: 4

1. Jsem nezaměstnaná druhým rokem. Jsem poprvé nezaměstnaná, protože během školy jsem už měla smlouvu s firmou, která mě po absolvování školy přijala.
2. Hledám práci skrze internet a otravuji firmy i voláním či osobním dotazováním. Vždy mi je řečeno, že hledají někoho kvalifikovanějšího. Teď si myslím, že je méně práce kvůli koronaviru. Především mým největším důvodem, proč nemohu najít zaměstnání je, že mám malé děti a kvůli jim musím mít ranní směnu a trochu uzpůsobenou pracovní dobu, a kvůli tomu nejsem tak atraktivní, jako mladý člověk bez závazků.
3. Nejhorší je asi ta nejistota a strach z toho, že moje děti budou strádat.
4. Nejvíce problémy s psychickým zdravím. Neustálý stres a strach tomu nepřidávají, a občas mě chytají záchvaty paniky, vzteku a zoufalosti. Z toho neustálého kruhu, ze kterého se snad nikdy nedostanu. Začala jsem také více kouřit a už nemám ani motivaci, cokoliv podnikat.
5. Určitě bych byla ochotna kvůli zaměstnání se rekvalifikovat, kdyby mi to pomohlo najít zaměstnání.
6. Chodím k psychiatrovi, aby mi pomáhal s mým psychickým stavem.
7. Jsem druhým rokem na úřadu práce a musím říct, že mi to moc nedává. Stále mě posílají na místa, kde mě kvůli dětem, nechtějí přijmout, nebo zaměstnání neodpovídá mým fyzickým schopnostem.
8. Starám se o domácnost, snažím se nějak zabavit a hledám si práci.
9. Ano. Člověk neustále obrací každou korunu. Nemůžeme si dovolit vyrazit na jednodenní výlet. Na dovolené jsem nebyla ani nepamatuji a nejvíce to zasahuje děti, které nemohu zajistit tak, jak by si zasloužily. Kvůli tomu je také vyčleňují ostatní děti ve škole/školce a nechtějí se s nimi kamarádit a to mě strašně mrzí.
10. Určitě ne.

Čas cca. 20 minut

R3: Zdravotně postižený (24. 7. 2021)

Pohlaví: muž

Věk: 42

Vzdělání: Střední odborné vzdělání, technický obor

Počet dětí: 2

1. Jsem dlouhodobě nezaměstnaný, již třetím rokem.
2. Mám zdravotní problémy, a tak nemohu pracovat přes noc a mám různá zdravotní omezení. Na invalidní důchod nemám nárok.
3. Nejhorší je ta bezmoc, že nedokážu zajistit svoji rodinu a moji roli zastává moje manželka. Přirozené je, že muž zabezpečuje rodinu.
4. Objevují se psychické obtíže jako je stres, deprese a s tím spojené somatické problémy jako bolest hlavy a nechutenství.
5. Byl bych ochoten se requalifikovat, pokud by mi to umožnilo získat zaměstnání, které bych mohl vykonávat.
6. Zvažuji vyhledat odbornou pomoc, ale zatím mám oporu ze strany rodiny.
7. Na úřad práce pravidelně docházím, ale nijak mi zatím nepomohl nalézt práci přesně pro mě. Neustále mě posílají na pozice, které nemohu vykonávat kvůli mým zdravotním omezením.
8. Nedělám vůbec nic, také mě už nic nebaví a mám pocit, jakoby se mi zastavil život. Nicméně koukám na internetu, zda přibývají nové pracovní pozice a docházím na úřad práce a k doktorovi. To je celý můj život.
9. Manželka má dobře placenou práci, takže jako rodina nestrádáme. Ale asi mě nejvíce štve, že jsem nedávno nemohl pořídit dárek pro manželku k výročí, který si přála.
10. Bez manželky bych rodinu neuživil.

Čas cca. 15 minut

R4: Člověk nad 50 let (24. 6. 2021)

Pohlaví: muž

Věk: 54

Vzdělání: Vyučen

Počet dětí: 1

1. Jsem nezaměstnaný přes rok.
2. Je to mým věkem. Už je mi přes padesát let a pro firmy nejsem tak atraktivní, jako mladý člověk, plný sil. A do starobního důchodu mám ještě daleko.

3. Nehorázná nuda, člověk nemá žádný režim a mám pocit, že můj život mi protéká mezi prsty. Nedostávám se mezi lidi a kvůli nedostatku financí si nemohu dovolit základní věci.
4. Mám nehorázný vztek, protože mi musí pomáhat mé děti a jsem naštvaný na sebe, že si nedokážu najít zaměstnání, prostě jsem pro firmy starý.
5. Určitě ano, člověk se musí vzdělávat v každém věku. Jen už práce s moderními technologiemi mi nejdou do hlavy.
6. Ne.
7. Na úřadu práce jsem zaregistrován. Nerad tam chodím, protože některé úřednice jsou dost nepříjemné.
8. Pracuji na zahrádce a hledám si práci.
9. Nijak nestrádám, naštěstí mám nějakou finanční rezervu, a navíc toho moc nepotřebuji. Jen mi chybí ten sociální kontakt, který bych v práci měl.
10. Upřímně si to nedovedu představit.

Čas cca. 15 minut

R5: Nekvalifikovaná osoba (25. 7. 2021)

Pohlaví: žena

Věk: 29

Vzdělání: základní vzdělání

Počet dětí: 1

1. Jsem nezaměstnaná přes rok.
2. O zaměstnání jsem přišla kvůli pandemii a nemohu od té doby najít práci, protože jí výrazně ubylo a také firmy chtějí kvalifikované zaměstnance a já mám jen základní školu.
3. Nedostatek financí.
4. Nepocítuji žádné problémy. Snad jen vztek na sebe, že jsem tehdy skončila základkou.
5. Určitě. Aktuálně si dělám různé kurzy a také řidičský průkaz, anglický jazyk a kurzy s počítačem, protože snad všechny pozice toho požadují.
6. Ne, není třeba. Mám podporu ze strany manžela a přátel.
7. Úřad práce mi pomáhá a zaměstnanci vždy pracují s velkým nasazením a úsilím.
8. Starání se o domácnost, koníčky a výlety se synem.
9. Mám manžela, který slušně vydělává, takže si nemyslím, že bych já a naše rodina strádali.
10. Bez manžela bych sama při dnešních cenách a podmínkách, těžko sebe a kluka uživila.

Čas cca. 10 minut

R6: Žena samoživitelka (28. 7. 2021)

Pohlaví: žena

Věk: 32

Vzdělání: středoškolské

Počet dětí: 2

1. Jsem nezaměstnaná již druhým rokem.
2. Jako matka samoživitelka to nemám jednoduché, musím mít zaměstnání s upravenou pracovní dobou, nebo jen na ranní směnu a těchto pozic poslední dobou ubývá.
3. Nedostatek financí a strach z budoucnosti. Musím uživit nejen sebe, ale také svoje dvě děti, vybudovat zázemí a zajistit, aby bylo o ně slušně postaráno.
4. Strach, stres, deprese a následné bolesti hlavy jsou u mě na denním pořádku.
5. Ano, určitě bych byla ochotna se rekvafikovat. Aktuálně si dělám kurz maséra, protože si myslím, že díky tomuto kurzu najdu své uplatnění.
6. Odbornou pomoc jsem zatím nevyhledala, protože mě psychicky podporuje moje rodina, ale byly situace, kdy jsem nad tím přemýšlela.
7. Na úřadu práce jsem zaregistrována a docházím pravidelně. Ačkoliv zdejší úřednice jsou ochotné a milé, musím dodat, že mi stále nedokážou pomoci najít zaměstnání, ve kterém bych mohla kvůli dětem mít upravenou pracovní dobu.
8. Starost o domácnost, rekvafikace a kurzy a hledám si nové zaměstnání.
9. Určitě ano. Vždy když něco kupuji, musím propočítávat a rozmýšlet, zda se vejdu do svého limitu.
10. Aktuálně jsem na své děti sama, takže to lze, ale vypomáhají mi finančně rodiče a musíme mít utažené pásky. Bez rodičů bychom těžko vyžili.

Čas cca. 15 minut.

Abstrakt

Kroupová, P. (2021). *Nezaměstnanost v ČR, příčiny a důsledky*. (Bakalářská práce). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická.

Klíčová slova: trh práce, nezaměstnanost, sociální důsledky, státní politika, Česká republika

Bakalářská práce se zabývá nezaměstnaností a jejími sociálními dopady a dopady na lidské zdraví jedince. Je složena z teoretické a praktické části. Cílem bakalářské práce je zjistit, které problémy nezaměstnanost způsobuje a jaký vliv má ztráta zaměstnání na psychiku jedince. V teoretické části je charakterizována nezaměstnanost a s ní spojené pojmy. Je vysvětlen pojem trh práce a státní politika zaměstnanosti, včetně podpor státu v rámci koronavirové pandemie. Následně se zabývá sociálními důsledky nezaměstnanosti, a jakým způsobem tyto důsledky ovlivňují jedince a jeho rodinu. Následně se zabývá vlivem nezaměstnanosti na psychické zdraví člověka, a též nejsou vynechány somatická onemocnění, která jsou způsobena psychickým onemocněním, která nezaměstnanost mohla podpořit. V poslední kapitole se práce zabývá historií a vývojem nezaměstnanosti v České republice. Jsou zmíněny významné události (od pádu socialismu, hospodářské krize, vstupu ČR do Evropské unie, po vznik koronavirové pandemie). Praktická část práce analyzuje názory zaměstnaných i nezaměstnaných lidí a jejich životní styl. K tomu je využito dotazníkového šetření a řízeného rozhovoru.

Abstract

Kroupová, P. (2021). *Current unemployment in the Czech Republic, causes and consequences*. (Bachelor Thesis). University of West Bohemia, Faculty of economics.

Key words: labour market, unemployment, social consequences, state policy, Czech republic

The bachelor's thesis deals with unemployment and its social impacts and impacts on the human health of the individual. It consists of a theoretical and practical part. The aim of the bachelor's thesis is to find out what problems unemployment causes and what effect the loss of employment has on the psyche of the individual. In the theoretical part, unemployment and related concepts are characterized. The concept of the labour market and state employment policy, including state aid under the coronavirus pandemic, is explained. It then deals with the social consequences of unemployment and how these consequences affect the individual and his family. Subsequently, it deals with the effect of unemployment on a person's mental health, and somatic diseases, which are caused by mental illness, which could have supported unemployment, are not omitted. In the last chapter, the thesis deals with the history and development of unemployment in the Czech Republic. Important events are mentioned (from the fall of socialism, the economic crisis, the Czech Republic's accession to the European Union, to the emergence of the coronavirus pandemic). The practical part of the work analyses the opinions of both employed and unemployed people and their lifestyle. A questionnaire survey and interview are used for this.